

4

Vzestupy a pády Bohumíra Molnára¹ Kariéra generála Státní bezpečnosti

PAVEL ŽÁČEK

Jedním z nejtajemnějších životních příběhů náčelníků Státní bezpečnosti je kariéra generálmajora Bohumíra Molnára (rozený Motejlek), příslušníka téměř třiatřicet let spojeného se Sborem národní bezpečnosti, respektive Státní bezpečností. Muže, který se po dvakrát – vždy na vrcholu své kariéry – zapsal do světových analů tajného zpravodajského duelu během studené války. Po prvé v letech 1960–1961 se to v ČSSR kromě zasvěcenců nikdo nedozvěděl, po druhé v srpnu 1968 již jeho jméno znali z médií i obyvatelé okupovaného Československa.²

Bohumír Motejlek se narodil 2. února 1924 v Němčicích, okres Pardubice, sedlářskému dělníku ze státního hřebčince Bohumíru Motejlkovi a jeho ženě Vlastě, rozené Drábkové. Za dva roky na to však Bohumírova matka zemřela na tuberkulózu a nadále ho vychovávala teta ze Semil. V důsledku hospodářské krize v roce 1931 zkrachovala Motejlkova sedlářská dílna a všechnen majetek šel do dražby.

Krátce před okupací patnáctiletý Bohumír Motejlek nastoupil jako učeň do pekařství Mlejnek. V roce 1941 odešel nevyučen kvůli náročným pracovním podmínkám do Prahy. Zde vystřídal jako pomocný dělník několik pracovních míst až získal místo závozníka u firmy Zátka v Karlíně. V listopadu 1942 byl podle vlastního vyjádření spolu s deseti dalšími kolegy „dán k dispozici“ pracovnímu úřadu k práci v Německé říši. Jako totálně nasazený řidič pak působil až do dubna 1945 v Norimberku, než byl jeho podnik vybombardován. Po osvobození Američany nevyčkal repatriace a opustil sběrný tábor. Se 3. americkou armádou se mu podařilo dosáhnout Domažlic, kde se nechal „naverbovat... k čištění pohraničních lesů.“ Do konce července 1945 pak působil u strážního pluku „Chodský“.

¹ Článek byl zpracován na základě studie Vzestup a pád Bohumíra Molnára. Vznik a vývoj československé rozvědky v padesátých letech minulého století. Střední Evropa, 2004, č. 119–121.

² Srov. např. ANDREW, Christopher – GORDIJEVSKIJ, Oleg: KGB. *Důvěrná zpráva o zahraničních operacích od Lenina do Gorbačova*. Praha. Easr Art Agency Publishers 1994, s. 391; ANDREW, Christopher – Mitrochin, Vasilij: *Mitrochinův archiv. Neznámé špionážní operace KGB*. Praha. Academia 1999, s. 268.

Při návštěvě rodičů byl 14. června 1945 přijat základní organizací (ZO) Komunistické strany Československa ve Studánce, okres Pardubice, za člena strany. Až do svého nástupu na dvouletou vojenskou prezenční službu u 1. tankové brigády „Ostravské“ ve Šternberku v říjnu 1946 působil jako řidič u firmy Dittrich v národní správě. „Po politické stránce mi vojna dala mnoho, neboť jsem byl poslán do [tříměsíční] školy osvět[ových] podd[ůstojníků] v Moravské Třebové] a pak jsem prováděl osvětovou práci a naučil jsem se řešit prakticky různé problémy, kterých na vojně před únorem bylo opravdu mnoho.“

Počátkem října 1948 nastoupil jako dělník u firmy Platinon ve Svitavách, kde zároveň působil jako místopředseda ZO KSČ a jednatel Revolučního odborového hnutí. Podnik se však krátce na to stěhoval a tak na „radu soudruhů“ přešel do textilky Vigona, jejíž výstavba byla před dokončením. „Zkrátka jsem byl jmenován bezp[ječnostním] referentem tohoto podniku a tam jsem zůstal až do příchodu k SNB.“³

Zřejmě z popudu stranického aparátu si Motejlek v polovině června 1949 podal žádost adresovanou krajskému velitelství Státní bezpečnosti v Brně. V jejím závěru zdůraznil, že je již tři roky „příslušníkem“ Komunistické strany Československa, politicky se angažuje ve funkci okresního instruktora a místopředsedy základní organizace KSČ ve Studánce. Počátkem července žádost schválil okresní výbor KSČ a koncem měsíce ji podpořilo i kádrové oddělení krajského výboru KSČ v Brně, které ve svém posudku mj. uvádělo: „Při prověření v roce 1948 byl jako jeden z nejlepších členů prověřen a také ostatním soudruhům dáván za vzor. Pokud se týče povahy, je klidný, rozvážný, bystrý a inteligentní. Politicky jest dosti vyspělý, třídně uvědomělý, straně naprosto oddaný. Všude se těší té nejlepší pověsti.“⁴

³ Archiv ministerstva vnitra ČR (dále jen A MV), personální spis B. Molnára, a. č. 6849 (dále jen PS), vlastnoruční životopis B. Motejla pravděpodobně z poloviny roku 1950; dodatek ke kádrovému materiálu k bodu ohledně návratu do vlasti z 20. 12. 1951; zvláštní dotazník MV vyplněný 26. 2. 1962.

⁴ Tamtéž. Žádost o přijetí do služeb STB, Svitavy, 16. 6. 1949; Kádrový posudek kádrového oddělení sekretariátu KV KSČ, Brno, 30. 7. 1949.

Dne 27. listopadu 1949 byl Motejlek přijat do Sboru národní bezpečnosti „jako člen na zkoušku v osobním stavu strážmistrů“ a zároveň zařazen do školy SNB I. stupně v Novém Městě nad Metují. Příslušný dekret o jeho přijetí však ministerstvo vydalo až 22. prosince 1949; čekatelé Motejlka s podrobnostmi seznámili 5. ledna 1950: „Zkušební doba trvá dva roky... O Vašem zařazení k výkonu služby bude rozhodnuto až po skončení Vašeho školení.“

Při prvním hodnocení koncem ledna 1950 byl Motejlek hodnocen jako *třídně uvědomělý a politicky na výši*. „Jeho vojenské vystupování a chování ve službě i mimo službu bylo až dosud bez nejmenších závad. Nikdy neprojevil nějaké sklony k různým výstřelkům. Je sebekritický a iniciativní. Je samostatný.“ Poněkud překvapivě jeho velitelé po několika týdnech školení konstatovali: „Má velitelské i organizační schopnosti.“

Ještě v průběhu základního bezpečnostního kurzu – 11. března 1950 – složil Motejlek do rukou velitele školy npor. Vacka služební přísahu, kterou se nyní již čestný, statečný, ukázněný a bdělý příslušník Sboru národní bezpečnosti zavázal „přísně zachovávat a střežit služební a státní tajemství a bezpodmínečně plnit uložené... povinnosti a rozkazy svých velitelů a nadřízených“. Přisahal, že bude „do posledního dechu věren a oddán Československé republice, jejímu lidu, lidově demokratickému zřízení a jejím zákonům, prezidentu republiky a vládě...“ Pokud by se tak nechoval, měl být stížen „tvrdým trestem“ zákona a „obecnou nenávistí a opovržením pracujících lidu“.⁵

V rámci náboru „zdravých a mladých dělnických kádřů“ Motejlek ihned po absolvování školy nastoupil k 1. březnu 1950 jako referent původní podoby komunistického zahraničního zpravodajství ministerstva vnitra – skupiny BA/b pplk. Oskara Valeše. Od té chvíle do posledního dne své služby u rozvědky působil pod krycím jménem „Drábek“, které si zjevně vybral jako vzpomínku na svojí matku. První zkušenosti mladý rozvědkář získával během chaotické reorga-

⁵ Tamtéž, Dekret ministerstva vnitra z 22. 12. 1949; velitelský posudek školy SNB z 20. 2. 1950.

nizace rozvědného aparátu (2. sektoru MNB) při vzniku ministerstva národní bezpečnosti.

Dne 13. října 1950 prošel „mladý, schopný... soudruh Drábek“ stranickou prověrkou, během níž v rámci povinné sebekritiky prohlásil: „Po školení jsem nastoupil zde, ale nelíbilo se mi tu. Tato práce nebyla můj obor a netěšila mne. Nemám k administrativě poměr, líbí se mi práce venku. Nyní se to po pracovní stránce zlepšilo, dělám práci, která mne těší a těší mne dokonce i administrativa, protože svým obsahem je zaměřena na to, o co mám zájem a co se mi líbí.“ Jako zpravodajský začátečník byl Motejlek zjevně zprvu pověřen administrativními úkoly a teprve později po určitém zapracování orientován na operativní činnost v terénu. Dne 10. listopadu 1950 byl také na členské schůzi 3. dílčí organizace KSCJ jednohlasně pověřen „jako člen strany“.⁶

Necelý rok po svém příchodu do rozvědky zažil štábní strážmistr Motejlek – „Drábek“ v březnu 1951 zatčení vedoucích představitelů 2. sektoru MNB pplk. Valeše – „Kováře“, i jeho zástupců mjr. Jiřího Šindeláře – „Modrého“ a mjr. Jiřího Wehleho – „Bělského“, a masové převelení dvaadesáti svých kolegů do jiných bezpečnostních složek. Jeho kariérního vzestupu se nedotklo ani završení likvidace původní podoby komunistického zahraničního zpravodajství – přejmenování na *odbor Z*.⁷ V polovině června 1951 byl dočasným velitelem odboru ppor. Václavem Hanigerem – „Havranem“ i jeho zástupcem pověřeným vedením operativy por. Františkem Kubíkem – „Šubrtem“ navržen k povýšení do hodnosti podporučíka. Návrh byl odůvodněn Motejlkovým iniciativním přístupem k práci. „Má velkou zásluhu na tom, že referát, který převzal, se velmi zlepšil.“ Po nezbytném odsouhlasení náměstkem ministra národní bezpečnosti Antonínem Bínou se povýšení realizovalo.⁸

⁶ Tamtéž. Zápis z prověrky soudruha Drábka, konané dne 13. 10. 1950; závěrečné hodnocení prověrky.

⁷ Tajný rozkaz ministra národní bezpečnosti z 3. 4. 1951.

⁸ A MV, PS, návrh na jmenování do hodnosti podporučíka SNB z 11. 6. 1951, schválený A. Bínou 23. 6. 1951.

K dalšímu povýšení ppor. Motejlka mělo dojít ještě před koncem roku. Zřejmě kvůli dvěma trestům pěti dnů vězení „pro nedostatečnou bdělost a ostražitost“ (6. 8. 1951) a přísné důtce (1. 10. 1951) se tak nestalo. První zástupce velitele *odboru Z* por. Kubík – „Šubrt“ zdůvodnil svůj návrh na povýšení velitele I. oddělení následovně: „Soudruh Drábek jest velitelem našeho nejdůležitějšího oddělení... Po stránce odborné jest plně na výši. Úkoly na něho kladené plní svědomitě a zodpovědně. Jeho slabou stránkou jest organizace práce, neboť mnoho úkolů řeší sám. Svoji práci dělá rád a nikdy nehledí na svůj volný čas.“⁹

Počátkem roku 1952 měl *odbor Z* pod vedením kpt. Josefa Bočka – „Blažka“, jehož úkolem bylo vést „agenturně – operativní činnost v kapitalistických státech“, ve stavu 149 příslušníků. Až dosud se však pouze patnáct procent z nich zabývalo získáváním zpráv politického, hospodářského, vojenského a vědeckého významu, dále pak o kontrolu „podvratné“ činnosti čs. exilu („emigrace“) a znemožnění činnosti „nepřátelské agentury“ na zastupitelských úřadech. V průběhu předchozího roku byly přehodnocovány údajně „nepřátelské“ metody „dřívějšího kosmopolitního a sionistického“ vedení *odboru Z*. Od konce roku 1950 byl podle předkladatelů zprávy kolegiu MNB *odbor Z* posílen 97 příslušníky dělnického původu, proškolených v dvouměsíčním politickém i odborném kurzu. Cílem provedené reorganizace bylo vytvoření podmínek pro to, aby se většina orgánů zabývala operativní prací. Ppor. Motejlka se přímo týkala následující věta: „Bylo provedeno povýšení příslušníků a na velitelská místa dosazeny schopné a oddané dělnické kádry.“¹⁰

⁹ Tamtéž. Návrh na povýšení z 11. 12. 1951. Jedním z jeho tehdejších „úspěchů“ bylo převzetí od Velitelství Státní bezpečnosti a řízení z centrály (jako přípravu na předání rezidentuře Vídeň) agenta s krycím jménem „Gross“, zaměstnance rakouského ZÚ v Praze. Archiv Úřadu pro zahraniční styky a informace (dále jen ÚZSI), svazková agenda I. S-SNB, 40113 AS-5005.

¹⁰ A MV, fond A 2/1, inv. j. 74. Zpráva odboru Z pro kolegium MNB, 18. 1. 1952.

Dne 30. ledna 1952 připravila rozvědka přípis náměstkovi ministru národní bezpečnosti Stanislavu Baudyšovi, kterým mělo být navrženo ustanovení „straně naprosto oddaného soudruha“ do funkce II. zástupce velitele odboru pro sektor emigrace. „V důsledku nové organizace odboru a rozdělení na sektory je nutné, aby toto místo bylo dobře obsazeno soudruhem, který bude současně II. zástupcem velitele odboru a bude řídit sektor emigrace... Soudruh Motejlek je obětavý pro práci v odboru a nezná vlastních zájmů před služební prací...“ O týden později však velitel odboru kpt. Boček – „Blažek“ pod návrh napsal: „Vzhledem k tomu, že jmenovaný se projevil jako málo ukázněný, nelze jej pro tuto funkci v přítomné době povýšiti.“ Zjevně to souviselo s trestem dvaceti dnů vězení po službě pro blíže nespecifikované „rozšiřování vymyšlených zpráv o vládních funkcionářích a členech strany“ (9. 2. 1952).¹¹

V dalším návrhu na povýšení z 27. února 1952 – tentokrát již do hodnosti nadporučíka – poněkud překvapivě stálo, že Motejlek – „Drábek“ nebyl pouze členem komunistické strany, ale také Československého svazu mládeže, Revolučního odborového hnutí, Svazu československo-sovětského přátelství a údajně i Sokola. Argumenty se u velitele „nejdůležitějšího“ I. oddělení *odboru Z* opakovaly. „Je rozvážný, upřímný, dovede samostatně rozhodovat ve složitých případech... zaznamenal úspěchy ve své práci. Po stránce politické... má dobrý přehled o mezinárodní situaci, dovede činit správné uzávěry z dění, které nyní politika západních imperialistů utváří.“ Nebylo divu, že kpt. Boček – „Blažek“ došel k závěru: „Svou obětavostí, důsledností, velitelskými schopnostmi může zastávat vyšší zodpovědné místo.“¹²

I přes souhlas náměstka ministra národní bezpečnosti mjr. Antonína Prchala musel ještě velitel kádrového oddělení strážm. Klásek vypracovat stručné zhodnocení, než byl *soudruh* „Drábek“ k 1. květnu 1952 konečně povýšen: „Po reorganizaci v roce 1951 byl jme-

¹¹ A MV, PS, návrh na B. Motejlka jako II. zástupce velitele odboru pro sektor emigrace z 30. 1. 1952; Záznam o průběhu služební doby příslušníka NB.

¹² Tamtéž. Návrh na povýšení do hodnosti nadporučíka SNB z 27. 2. 1952.

nován velitelem I. oddělení, nyní velitel I. sektoru... Ke svěřeným úkolům přistupuje zodpovědně a svůj osobní [v]klad a iniciativu přenáší na svěřený mu pracovní úsek. Má velmi dobré organizační schopnosti pro práci operativní. Jest jedním z nejschopnějších velitelů našeho odboru...“¹³

Náměstek ministra Baudyš tajným rozkazem ministra národní bezpečnosti stanovil nové názvy pro součásti MNB, včetně ofenzivní služby, která se nadále jmenovala *správa zahraničně-politické rozvědky* (správa ZPR).¹⁴

Úspěšná činnost v centrále rozvědky pro npor. Motejlka znamenala jediné – 1. října 1952 pod jménem Bohumil Molnár nástup do legalizace na ministerstvo zahraničních věcí (údajně z krajského národního výboru Karlovy Vary) a již 8. listopadu vyslání na vídeňskou rezidenturu řízenou rezidentem npor. Miroslavem Nacvalačem – „Kubešem“. ¹⁵ V Rakousku rozděleném na čtyři okupační zóny již

¹³ Tamtéž. Stručné zhodnocení soudruha podporučíka Drábka z 15. 4. 1952.

¹⁴ TRMNB č. 85 „Nové názvy jednotlivých součástí ministerstva národní bezpečnosti“ z 28. 6. 1952.

¹⁵ F. August uváděl, že Motejlek nejprve působil u MV jako řidič centrály a již tehdy se prý dostal do styku se sovětskými poradci (srov. Změny ve vedení kontrarozvědky, in: *Listy*, č. 3–4 (červenec 1977), s. 7). Někteří příslušníci rozvědky dokonce poměrně nevěrohodně tvrdili, že jeho (nevlastní) bratr (Miroslav, nar. 1927) měl být již v roce 1945 sovětskou rozvědkou vysazen do Německa. „Celá kariéra Motejlka – Molnára – Drábka dosvědčuje, že jeho vstup i postup v MV byl pod patronací této služby.“ Po vyslání do Rakouska jako B. Molnár „úzce spolupracoval s KGB“ a ke konci svého pobytu se stal rezidentem čs. rozvědky. „Specificky se jeho vztahy a vázanost na sovětskou rozvědku projevily v roce 1956 a posléze v době příprav a průběhu sovětské invaze Československa roku 1968.“ AUGUST, František – JAB (BENEŠ, Jan): *Ve znamení temna. Sovětská špionážní a podvratná činnost proti Československu v letech 1918–1969*. Praha. Votobia 2001, s. 253–254. S největší pravděpodobností se sovětským důvěrníkem v aparátu čs. rozvědky ve smyslu interpretace K. Kaplana opravdu stal již před svým vysláním do Vídně. Srov. KAPLAN, Karel: *Sovětské poradci v Československu 1949–1956*. Praha. ÚSD AV ČR 1993, s. 40.

po několik let čs. bezpečnostní složky působily velice aktivně (a z jejich pohledu úspěšně). Kromě politického, hospodářského či vojenského zpravodajství a infiltrace exilu nebyly výjimkou ani tak závažné akce jako únosy.¹⁶

Jedním z důležitých úkolů nového příslušníka rezidentury ve Vídni byla koordinace opatření v akci „Alex“ – přípravách únosu předúnorového předsedy sociální demokracie a místopředsedy vlády Bohumila Laušmana. Motejlek/Molnár – „Drábek“ byl členem speciální operativní skupiny *správy ZPR* (později I. správy MV), která se podle svědectví Kubíka – „Šubrt“ scházela u náčelníka správy se zástupcem hlavního poradce pro rozvědku Alexandrem S. Feklisovem.¹⁷ Motejlek se zřejmě spolu s rezidentem npor. Nacvalačem – „Kubešem“ ve Vídni spolupodílel na řízení Hermana Rauschera (1909–1978) – špičkového agenta s krycím jménem „Günter“, který sehrál klíčovou úlohu v plánované odluce – a zřejmě i na řízení pomocné agentury nasazené do akce – spolupracovníků Franze Hrbka (alias „Hacke“) a Bedřicha Dočekala („Kozák“).¹⁸ V souvislosti s odchodem Nacvalače – „Kubeše“ do centrály na funkci náčelníka II. odboru I. správy MV se zřejmě někdy mezi polovinou října a polovinou prosince 1953 sám stal rezidentem.

V noci z 23. na 24. prosince 1953 provedl „Günter“ s příslušníky čs. rozvědky za asistence vídeňské rezidentury 2. hlavní správy ministerstva vnitra SSSR únos B. Laušmana.¹⁹ Několik dní na to byl

¹⁶ ŽÁČEK, Pavel: Odluky osob v padesátých letech (únosy v režii československé Státní bezpečnosti). In: *Za svobodu a demokracii. III. Třetí (protikomunistický) odboj*. Hradec Králové. ÚFSV Univerzita Hradec Králové 2002, s. 117 ad.

¹⁷ Interview s F. Kubíkem, únor 1997; КОЛПАКИДИ, А. И. – ПРОХОРОВ, Д. П.: *Все о внешней разведке*. Moskva. Олимп 2002, s. 410; ФЕКЛИСОВ, Александр: *За океаном и на острове*. Moskva. <Дзм> 1994, s. 182–183. Podle F. Augusta byl únos „svěřen do rukou důstojníků, kteří byli zaverbovanými agenti KGB...“ AUGUST, František: *Ve znamení temna*, s. 374.

¹⁸ PACNER, Karel: *Československo ve zvláštních službách. 1945–1961*. Díl III. Praha. Themis 2002, s. 610.

¹⁹ ŽÁČEK, Pavel: *Odluky osob*, s. 125–128; LUŽA, Radomír: *Československá sociální demokracie. Kapitoly z let exilu 1948–1989*. Praha – Brno.

Motejlek – „Drábek“ spolu s dalšími důstojníky zahraničně-politické rozvědky (a třemi z technické správy) ministrem vnitra Rudolfem Barákem mimořádně povýšen do hodnosti kapitána. V rámci vyslovení pochvaly „za úspěšné splnění mimořádně důležitého úkolu“ obdržel peněžitý dar ve výši 2000 korun.²⁰

Mezitím se v poslední čtvrtině roku 1953 zásadním způsobem změnila podoba zahraničního zpravodajství. Sloučením ministerstev vnitra a národní bezpečnosti v ministerstvo vnitra vznikl rozsáhlý bezpečnostní kolos, mezi jehož ústřední státobezpečnostní útvary se dostala *I. správa MV* (zahraničně-politické rozvědka) v síle 302 mužů. Změna byla ostatně vyjádřena i nástupem nového náčelníka správy – pplk. Jaroslava Millera (rozený Plešinger), dosavadního náčelníka hlavní správy Státní bezpečnosti.

I. správa MV své rozvědné aktivity v zahraničí organizovala prostřednictvím osmnácti rezidentur v sedmnácti zemích. Nejsilnější z nich byla právě Motejlkova/Molnárova rezidentura ve Vídni, která se skládala ze 6 operativních pracovníků a 2 neoperativních. Z agenturní sítě v zahraničí sestávající z 71 agentů (z toho 35 bez spojení) bylo právě v Rakousku „obsluhováno“ 18; nena-pojených zůstávalo 8. Přestože není známo, kolik dalších spolupracovníků z necelé stovky vídeňská pobočka čs. rozvědky ještě řídila, ani nejsou k dispozici čísla rozpracovávaných agenturních typů, je možno konstatovat, že Motejlkova rezidentura patřila k neaktivnějším. Kromě tří ze sedmi nejcennějších agentů politick-

Doplněk 2001, s. 62–63; JANÝR, Přemysl: Muž, který musel zemřít. In: *Listy*, č. 5 (říjen 1979), s. 46; DERIABIN, Peter – BAGLEY, T. H.: *The KGB. Masters of the Soviet Union*. Londýn. Robson Books 1990, s. 312.

²⁰ Srov. čl. 208 TRMV č. 193 „Mimořádné povýšení příslušníků I. a IX. správy ministerstva vnitra“ z 29. 12. 1953 a čl. 209 TRMV č. 194 „Vyslovení pochvaly příslušníkům I. a IX. správy ministerstva vnitra“. Ani na rezidentuře však všechny Motejlkovy/Molnárovy aktivity neprobíhaly hladce. Dne 12. 9. 1953 byl z rozkazu náčelníka správy spolu s kpt. Miloušem Vejvodou – „Bartošem“ potrestán důtkou pro důstojníky „pro vážné chyby při kombinaci na typu. Jeho nerozvážným jednáním byla vážně ohrožena konspirace a vzniklo nebezpečí ohrožení naší rezidentury.“ A MV, PS, záznam o průběhu služební doby příslušníka NB.

ké rozvědky, jmenovaných ve zprávě pro politický sekretariát ÚV KSČ („Beck“, „Raul“ a „Günter“), řídila zřejmě ještě další špičkovou agenturu v rakouském zpravodajském a bezpečnostním aparátu, o jejíž existenci zjevně rozvědka v úplnosti nechtěla informovat ani špičky komunistické strany. Jedině rezidentura ve Vídni byla schopna „pravidelně“ přinášet „informace zajímavější vládní místa“.²¹

V polovině roku 1954 prošel Bohumír Motejlek zvláštní prověrkou, v jejímž průběhu kádrový úsek I. správy MV prověřoval minulost všech jeho blízkých příbuzných, a došel k závěru, že nejsou „nikterak kompromitováni“. Zástupce náčelníka správy pro věci kádrové mjr. Oldřich Štecha – „Hecht“ schválil závěr ponechat kpt. Motejlkovi „v další službě v orgánech MV. Není kádrových překážek pro práci v zahraničí.“²²

Dne 30. září 1954 signoval náčelník II. odboru kpt. Nacvalač – „Kubeš“ posudek, v němž pozitivně kvitoval „široké“ politické znalosti svého podřízeného. Motejlek je prý využíval ke správnému vedení a řízení agentury, pomáhaly mu orientovat se ve vývoji politické situace jak v Rakousku, tak i v mezinárodním měřítku. „Nedostatečně se stará o svůj další politický růst a málo studuje, především klasiky marx-leninské teorie. Třebaže má poměrně nízké všeobecné vzdělání, plní velmi zodpovědné úkoly, které vyplývají z jeho vysoké legalizační funkce (I. vyslaneckého tajemníka) dobře a několikrát s úspěchem zastupoval vyslance.“

Po pracovní stránce byl *soudruh Drábek* hodnocen jako velmi schopný rozvědkář. „Umí jednat s lidmi, je v práci aktivní, odvážný a iniciativní. Za dobu svého působení v zahraničí splnil několik úspěšných úkolů a zúčastnil se aktivně příprav velmi důležitých akcí (únosu B. Laušmana – pozn. aut.)... Jeho nedostatkem je nesystematičnost v práci, špatná organizace práce rezidentury a nedostatečná výchova kádrových příslušníků. Je to zaviněno hlavně tím, že soudruh Drábek sám aktivně provádí různé akce a úkoly, které by měli vykonávat jednotliví členové rezidentury. Byl za tyto nedostatky kritizován

²¹ Státní ústřední archiv (dále SÚA), fond 02/5, sv. 71, ar. j. 190 (10328/1953).

²² A MV, PS, závěr ze zvláštní prověrky z 8. 6. 1954.

a snaží se je napravit.²³ Rok 1954 se pro kpt. Motejlka završil 23. prosince odměnou ve výši 1000 korun „za úspěchy v práci...“²⁴

Dne 14. února 1955 požádal náčelník I. správy plk. Miller ministra vnitra o předčasné odvolání rezidenta kpt. Motejlka. „Podle získaných poznatků náš rezident v Rakousku... je znám americkým úřadům jako pracovník ministerstva vnitra, v souvislosti s tím považují za nutné odvolat jej do ČSR.“²⁵ K 1. dubnu měl být ve funkci nahrazen dosavadním zástupcem náčelníka I. správy MV mjr. Jarmilem Šindelářem – „Šustrem“, kterého Barák schválil do Vídně vyslat „pod krytím“ prvního tajemníka nebo velvyslanckého rady.²⁶ Pro minis-

²³ Tamtéž. Služební posudek s. kpt. Drábka, 2. oddělení II. odboru, 30. 9. 1954. V posudku z léta 1955 stojí: „Jeho nedostatkem v zahraničí byla z počátku nesprávná organizace rezidentury a nedostatečná výchova kádrových pracovníků... Za tyto nedostatky byl kritizován, což mu v jeho práci pomohlo...“ A MV, fond A 2/1, inv. j. 197.

²⁴ A MV, PS, záznam o průběhu služební doby příslušníka NB. V průběhu roku 1954 ještě obdržel medaili „Za vynikající práci“.

²⁵ Důvodem Motejlkova/Molnárova odvolání mohlo být svědectví zástupce vídeňského rezidenta sovětské rozvědky mjr. P. Derjabina, s nímž se s největší pravděpodobností osobně znal, americkým bezpečnostním orgánům, který ovšem ze svého zpravodajského postu k CIA defektoval již 13. 3. 1954. Srov. KRASNOV, Vladislav: *Soviet Defectors. The KGB Wanted List*. Stanford. Hoover Institution Press 1985, s. 26–27. Jeho stažení mohly zapříčinit také informace agenta („spolehlivý pramen“) 1. oddělení V. odboru I. správy MV ve vídeňské expozituře britské zpravodajské služby (Field Security Service – FSS), který od ledna 1955 opakovaně pražskou centrálu upozorňoval na vytěžování bývalé zaměstnankyně čs. vyslanectví F. W. – a zřejmě i dalších osob – k pracovníkům čs. zastupitelského úřadu a o Molnárově roli v únosu B. Laušmana. V jedné ze zpráv (z 19. 5. 1955) byla charakteristika: „MOLNÁR Bohumil – legační rada – asi 36 let, je zástupcem vyslance... Je silný alkoholik, zúčastňuje se pitek u Kaliny a navštěvuje hodně nočních podniky. Se svým platem 13.500 šilinků jen velmi těžce vychází...“ Archiv ÚZSI, svazková agenda I. S-SNB, 10162/301.

²⁶ J. Šindelář – „Šustr“ byl zástupcem náčelníka I. správy MV zatímž ustanoven 15. 12. 1954 a již 1. 4. 1955 veden ve II. záloze jako náčelník rezidentury.

terstvo zahraničních věcí byla v polovině června 1955, kdy se měl kpt. Motejlek/Molnár vrátit do Prahy, zvolena legenda povolání ke studiu na Vysoké stranické škole.

Náčelník II. odboru kpt. Nacvalač – „Kubeš“ krátce na to doporučil udělit Motejlkovi medaili „Za službu vlasti“, kterou byl také k 10. výročí osvobození Československa vyznamenán. V doprovodném hodnocení byl označen za jednoho „z nejlepších rezidentů v zahraničí...“; důvody dokument zmínil pouze v obecné rovině: „S. kpt. Motejlek prováděl venku několik úspěšných operativních akcí, ve kterých projevil osobní odvahu a rozhodnost. Rovněž v operativní práci při styku s agenturou a řízení rezidentury projevuje mimořádnou osobní odvahu a rozhodnost.“²⁷

Necelý týden po návratu kpt. Motejlka – „Drábka“ zpracoval II. odbor správy zahraničně-politické rozvědky další posudek, který zřejmě sloužil jako podklad pro diskusi o jeho dalším zařazení. Dokument obsahoval zajímavé charakteristiky bývalého vídeňského rezidenta: „Soudruh kpt. Motejlek umí velmi dobře jednat s lidmi, dovede si získat jejich přátelství a rozšiřoval okruh svých známých i z lidí s vlivným postavením. Ve styku s těmito lidmi dovedl je vytěžovat vhodným způsobem a mohl podávat zprávy získané vlastní agenturní prací... O zpravodajskou práci má velký zájem a stala se mu zálibou.... Před odjezdem ze zahraničí zavázal ke spolupráci několik nových agentů.“²⁸

²⁷ A MV, PS, informace plk. J. Millera pro ministra vnitra R. Baráka z 14. 2. 1955; návrh na vyznamenání „Za službu vlasti“ z 3. 3. 1955, schválený 7. 3. 1955 mjr. O. Štechou – „Hechtem“; služební posudek z 9. 3. 1955. F. August s odkazem na mjr. Václava Troušila – „Pelanta“, který se měl na akcích v Rakousku s Motejlkem/Molnárem podílet, uváděl: „Ve spolupráci s KGB zorganizoval únosy několika ruských prominentních emigrantů, včetně jednoho z vůdců ukrajinského nacionalistického hnutí.“ AUGUST, František – JAB: *Ve znamení temna*, s. 254.

²⁸ Tamtéž. Služební posudek II. odboru z 20. 6. 1955. F. August bez identifikace pramene uváděl: „Molnár zaverboval pro čs. službu vysokého rakouského policejního úředníka, díky kterému pak používala čs. služba pátrací služby rakouské policie pro své účely.“ AUGUST, František – JAB: *Ve znamení temna*, s. 254.

Počátkem července 1955 bylo rozhodnuto: kpt. Motejlek/Molnár – „Drábek“ nahradí náčelníka II. odboru kpt. Nacvalače – „Kubeše“, jenž se přesune na volný post náčelníka I. (amerického) odboru I. správy MV. „Soudruh Motejlek má dobré politické vědomosti, které uplatňuje při své práci. Projevuje se to jednak tím, že správně vede a řídí agenturu a dále tím, že správně chápe a reaguje na vývoj politické mezinárodní situace.“ Po předběžném projednání s oddělením státní administrativy ÚV KSČ předložil plk. Miller tento návrh kolegiu ministerstva vnitra, které změnu schválilo na své schůzi 11. srpna 1955.²⁹

Kpt. Motejlek ve funkci náčelníka odboru nevydržel dlouho. První část jeho kariéry se završila počátkem října 1955, kdy ho náčelník I. správy MV plk. Miller navrhl za svého zástupce (buď za mjr. Šindeláře – „Šustra“ anebo za mjr. Kubíka – „Šubrt“, který se k 1. dubnu stal náčelníkem rezidentury Berlín). „V průběhu svých funkcí se projevuje... jako iniciativní, obětavý a rozhodný pracovník v rozvědňé práci.“ Všechny hříchy byly zapomenuty: „Osvědčil se též jako schopný náčelník při vedení rezidentury, kde byl za příkladnou operativní práci několikrát odměněn. Nejvyšší jeho uznání bylo vyznamenání prezidentem ČSR „Za statečnost“.“³⁰

Od nepříteli jistého a politizujícího náčelníka správy zahraničné politické rozvedky zněla následující slova poněkud zvláštně: „Přes své operativní schopnosti je skromný, má dobrý poměr k podřízeným, kterým přenáší své odborné zkušenosti. Po stránce politické se vždy projevuje s dobrým rozhledem zvláště v otázkách zahraniční politiky, které vždy umí přenášet iniciativně do služební práce. Vzhledem k těmto poznatkům a jeho organizačním schopnostem

²⁹ A MV, fond A 2/1, inv. j. 197. Kádrové vyhodnocení vypracované k návrhu na ustanovení do funkce náčelníka 2. odboru I. správy MV, 1. odbor správy kádrů MV, 11. 7. 1955; zápis z 18. schůze kolegia MV z 11. 8. 1955.

³⁰ Z rozkazu prezidenta republiky kpt. B. Motejlek obdržel medaile „Za vynikající práci“ (1954) a „Za službu vlasti“ (RPR č. 37/55 z 9. 5. 1955) a medaili „Za statečnost“ (KR MV č. 1596/55 z 6. 6. 1955). A MV, PS, záznam o kázeňských odměnách a trestech; zvláštní dotazník MV z 26. 2. 1962.

Bohumír Molnár
na začátku a na konci své StB kariéry

navrhují kpt. Bohumíra Motejlka do funkce zástupce náčelníka I. správy MV.“

Ještě téhož dne zpracoval náčelník 1. odboru správy kádrů ministerstva vnitřní mjr. Jan Jahoda formální vyhodnocení, v němž mj. uvedl, že zvláštní prověrka – pravděpodobně ta z roku 1954 – byla „uzavřena kladně... V době okupace, dle posudků, se choval nezávadně... V zahraničí s. Motejlek příbuzných nemá a z jeho příbuzných nikdo styk se zahraničím neudrzuje... Návrh byl předběžně projednán s pracovníky ÚV KSČ, kteří proti předložení kolegiu MV nemají námitek.“³¹

Ve všech kádrových přehledech je uvedeno, že kpt. Motejlek – „Drábek“ se zástupcem náčelníka správy zahraničně-politické rozvědky „zatímně“ stal již 1. října 1955 a to přesto, že kolegium MV tento personální akt schválilo o téměř tři týdny později.³² Jeho mimořádné povýšení do hodnosti majora SNB již bylo pouze formálním aktem.³³ Nový funkcionář rozvědné správy dostal na starosti tři operativní odbory (zřejmě 1., 2. a 4.), při jejichž řízení a kontrole měl uplatňovat své zkušenosti získané při výkonu operativní, ofenzivní i obranné práce v zahraničí. „Politicky je vyspělý, s dobrými teoretickými znalostmi, které umí přenášet a uplatňovat v praktické práci. V RSS (Rok stranického školení – pozn. aut.) je samostatně studující 2. stupně, kde studuje mezinárodní a vnitropolitickou situaci Rakouska.“³⁴

³¹ Tamtéž. Služební posudek, 3. 10. 1955. Kádrové vyhodnocení vypracované k návrhu na odvolání z funkce náčelníka 2. odboru a ustanovení do funkce zástupce náčelníka I. správy MV, 1. odbor správy kádrů MV, 3. 10. 1955.

³² A MV, fond A 2/1, inv. j. 203. Zápis z 25. schůze kolegia MV dne 20. 10. 1955. Millerovo vedení I. správy MV až do 1. 10. 1960, kdy je rozšířil pplk. Josef Jindřich – „Janouš“, sestávalo ze zástupců mjr. O. Štechy – „Hechta“ (do 31. 3. 1958), mjr. Jana Příhody – „Pražského“, mjr. Stanislava Šedka – „Šejbala“ a Motejlka/Molnára – „Drábka“.

³³ Povýšení bylo realizováno k 1. 12. 1955 kádrovým rozkazem MV č. 2290/1955. A MV, PS, návrh do povýšení do hodnosti majora z 30. 10. 1955.

³⁴ Plk. Miller, který hodnocení zpracoval, mezi samá pozitiva vložil i tuto větu: „V provádění operativních akcí, zvláště v zahraničí je odvážný,

V této době se celkový počet příslušníků centrály I. správy MV zvýšil na 327 příslušníků (k 31. prosinci 1955); v zahraničí působilo 90 operativních a 33 operativně technických orgánů. Extenzivní rozsah činnosti charakterizuje nárůst agenturní sítě od 1. června 1954 do konce roku 1955, kdy správa zahraničně-politické rozvědky získala 169 nových agentů, takže jich v zahraničí měla 216 (35 z nich bylo „vypojeno nebo dáno do prozatímního klidu“). Obrannou práci zajišťovala síť 481 ideologických spolupracovníků, z nichž 250 bylo ke spolupráci získáno v roce 1955.

Vedení správy zahraničně-politické rozvědky chtělo zlepšit organizaci práce, zintenzivnit kontrolní opatření, provést mezi příslušníky prověrku z hlediska politických, operativních a jazykových znalostí a nezpůsobitelné orgány převést z I. správy MV na jiná místa v Bezpečnosti. Na základě prověrky agenturní sítě čekalo vyřazení „ty agenty, kteří jsou podezřelí ze spolupráce s nepřátelskými rozvědkami“, anebo jejichž práce již nepřinášela užitek. Náčelnický sestav I. správy MV měl být důslednější v kontrole při získávání a výběru agentů a typů. Nového zástupce náčelníka správy mjr. Motejlka – „Drábka“ se zejména týkal požadavek: „Na důležitých typech a agentech pracovat přednostně osobně.“³⁵

Ve svém vlastním svědectví z počátku normalizace se Motejlek – Molnár označil dokonce za prvního zástupce náčelníka správy zahraničně-politické rozvědky. „Podléhal mi úsek politické rozvědky a politické kontrarozvědky. Z [titulu své] funkce... jsem měl přehled také o ostatních úsecích práce I. správy MV.“ Vedoucí představitelé správy zahraničně-politické rozvědky – náčelník, jeho zástupci, sekretář náčelníka, náčelník kádrového odboru a předseda celouřadové organizace KSČ – se asi jednou za dva týdny – a někdy i častěji – scházeli ve štábu náčelníka I. správy MV. „S tehdejšími

v některých případech potřeboval však usměrnění.“ Hodnotící komise, v níž působili i náměstci ministra vnitřní, 21. 2. 1956 konstatovala: „Komise souhlasí se zhodnocením s připomínkou, aby s. Motejlek byl náročnější a přísnější při odstraňování nedostatků podřízených pracovníků.“ A MV, PS, služební hodnocení za dobu od 1. 1. 1954 do 31. 12. 1955.

³⁵ SÚA, fond 02/2, sv. 90, ar. j. 108 (7618/1956);

<http://www.coldwar.cz/roz56uv.htm>.

ministrem vnitra byl udržován pravidelný denní styk a to v té formě, že náčelník I. správy Miller, respektive já v jeho nepřítomnosti, jsem zvláštním telefonem informoval Rudolfa Baráka o denních událostech. Mimoto Miller nebo já jsme zpravidla jednou týdně, v pozdější době, tj. v letech 1958 až 1961 jednou za 14 dní jsme docházeli osobně na dokladaci a různé porady za R. Barákem na ministerstvo vnitra...“ Ministr osobně navštěvoval objekt *Sadová* v Praze – Dejvicích, v němž byla mj. umístěna i rozvědka, velmi zřídká. „Myslím, že za celou tu dobu [mého působení ve funkci zástupce náčelníka správy] to bylo čtyřikrát až pětkrát.“

Vedení I. správy MV bylo v úzkém kontaktu se sovětskými poradci. Ze zpětného pohledu Molnár rozdělval působení poradců na dvě etapy. Do roku 1956 bylo „posláním“ poradců pomáhat budovat čs. bezpečnostní aparát. „Po XX. sjezdu KSSS dochází ke změně v jejich postavení v tom smyslu, že se stávají styčnými orgány mezi složkami sovětského bezpečnostního aparátu a složkami naší bezpečnosti.“ Údajně ani v první, ani v druhé etapě si sovětské poradci „neosvojovali“ právo cokoli nařizovat. „Zejména po XX. sjezdu byli ochotni napomoci radou nebo svými zkušenostmi při řešení konkrétních otázek, ale vždy podtrhovali, že rozhodování je naší věcí.“ Podle Molnára někteří náčelníci „z nedostatku zkušeností nebo když jim chyběly argumenty“ podporující jejich názory, velmi často argumentovali tím, že věc byla souhlasně prokonzultována s poradci. „Já sám jsem byl v denním styku se všemi sovětskými poradci, respektive styčnými orgány, kteří působili na MV³⁶ a nesetkal jsem se nikdy s tím, že by tiito vystupovali nějakým autoritativním způsobem při řešení jednotlivých problémů. Zejména v posledních letech byli

³⁶ B. Molnár samozřejmě nemohl být v kontaktu se všemi z pěti desítek (resp. po únoru 1957 třiatřiceti) sovětských poradců; kromě hlavního poradce genmjr. Pavla N. Medvěděva (později Fotije V. Pešechonova) měl zřejmě na mysli poradce při I. správě MV – plk. Fjodora D. Černova, plk. Michaila I. Rebrova, plk. Nik. J. Kasjanova, pplk. Michaila M. Antipova, pplk. Vasilije Pečtova, mjr. Borise Ja. Nalivajka. KAPLAN, Karel: *Sovětská rozvědka, s. 104–105; КОЛПАКИДИ, А. И. – ПРОХОПОВ, Д. П.: Внешняя разведка России. Moskva – Petrohrad. Олма-Пресс –Нева 2002, s. 303, 379; SÚA, fond 02/2, ar. j. 170, bod 9 (10579/12).*

velmi rezervovaní, resp. opatrní na to, aby jejich postavení [ne]bylo v rozporu s posláním styčného orgánu.“³⁷

Od poloviny padesátých let začala správa zahraničně-politické rozvědky věnovat zvýšenou pozornost politickým stranám ve Spolkové republice Německo. Postupně se I. správě MV podařilo vybudovat zajímavé agenturní pozice především v sociálně demokratické straně (SPD). Špičkovými spolupracovníky čs. rozvědky se zejména stali „špionážní profesionál“ Valentin Karlibovski (1902–196?) s krycím jménem „Leon“ a „Anna“ – spolkový poslanec Alfred Frenzel (1899–1968), jehož osud zásadně ovlivnil i Molnárovu kariéru.

Oba dva byli získáni z popudu náčelníka IV. (německo-rakouského) odboru I. správy MV kpt. Milana Michela – „Mozra“ na základě kompromitace, neboť již před II. světovou válkou – a zřejmě i v jejím průběhu - agenturně spolupracovali s 2. oddělením hlavního štábu ministerstva národní obrany (Frenzel jako „Cukrář“ a „Pantáta“ a Karlibovski „Arno“). Koncem padesátých let na německo-rakouský odbor nastoupil Ladislav Bittman – „Brychta“, který později – zřejmě na základě své znalosti operativních svazků – vydal svědectví, že „Leona“ v Západním Berlíně zaverboval mjr. Molnár za pomoci dlouholetého předválečného pracovníka ofenzivní sekce pátrací skupiny a válečného i poválečného velitele zvláštní skupiny vojenské zpravodajské služby gen. Karla Palečka. Rozvědka přítomnost psychicky zlomeného generála považovala za důležitou. Agenturní typ tak měl nabyt přesvědčení, že „nová československá služba“ je v podstatě pokračovatelkou prvorepublikových tradic. „Když Leon vstoupil do hotelového pokoje, kde na něho čekal Paleček s Molnárem, při-

³⁷ SÚA, GP ČSSR, sp. zn. FVg-I-2/70, protokol o výslechu svědka B. Molnára z 23.–24. 9. 1971. R. Barák na tato slova reagoval dopisem prokurátorovi GP ČSSR dr. Peštovi z 16. 2. 1972: „...Tehdy všechny důležité nebo i zajímavé zprávy, různá operativní opatření, návrhy, zprávy do politbyra, kádrové návrhy byly zaslány do Moskvy nejen k informaci, ale i ke konzultaci. Dokonce náš první rozkaz k agenturně-politické práci byl celý vypracován sovětskými poradci. Na všech materiálech se aktivně i formulačně podíleli sovětské přátelé. Svědek Molnár se mylí, když tvrdí, že sovětské poradci dělali jen styčné důstojníky nebo spojky...“ SÚA, fond G. Husák, neinventarizováno, informace GP ČSSR JUDr. Jána Feješe z 10. 4. 1972.

stoupil k Palečkovi a přátelsky ho objal. Paleček se bezmocně sesul do křesla a rozplakal se. Leon přislíbil Molnárovi obnovení spolupráce až po několika hodinách přemlouvání a mezi podmínkami, které si vymínil, bylo také slušné zacházení pražského režimu s Palečkem.“

„Leon“ prý sám neměl žádnou politickou funkci, díky širokému okruhu politických kontaktů se však brzo vypracoval na jeden z nejproduktivnějších zpravodajských zdrojů. „Centrála byla mnohokrát pobouřena jeho finančními nároky, ale nakonec vždycky ustoupila. Měl styky s vysokými vládními funkcionáři, poslanci a vlivnými podnikateli. Hostil je v drahých restauracích, vášnivě s nimi diskutoval o politických a ekonomických problémech a občas je zdvořile požádal o zapůjčení záznamu z posledního jednání parlamentního výboru nebo předsednictva strany. Nikoho nenapadlo, že by se za tím mohlo skrývat něco víc než zájem politicky angažovaného bohatého soukromníka...“ Jediným motivem „Leonovy“ spolupráce byly podle Bittmana peníze.³⁸

Vysoké spolupracovníkovy finanční požadavky se posléze staly důvodem kritiky odvolaného zástupce náčelníka I. správy MV. Ze šesti agenturních schůzek s „Leonem“ z let 1956 a 1957 totiž mj. Molnár zřejmě z konspiračních důvodů nevypracoval žádný záznam; zároveň na rezidenturách ve Vídni a v Bernu podepsal přijetí 15 530 marek pro agenta, které nevyúčtoval. Dne 2. srpna 1957 předal Molnár „Leonovi“ svoji poslední odměnu ve výši 1000 marek a 6000 šilinků, neboť během schůzky v Salzburgu předal agenta do řízení zástupci rezidenta legalizovanému ve funkci 3. tajemníka čs. ZÚ ve Vídni npor. Lubomíru Kubíčkoví – „Kautskému“.³⁹

³⁸ Do konce roku 1960 mu dle Bittmana I. správa MV měla vyplatit tři čtvrtě milionu západoněmeckých marek (spíše však korun). BITTMAN, Ladislav: *Špionážní oprátky*. Praha. Mladá fronta 1992, s. 65–66; ŽÁČEK, Pavel: Causa Ladislav Bittman. In: *Reflex*, č. 33 (2000), s. 56.

³⁹ A MV, PS, zpráva kpt. Jiřího Listopada – „Lesného“ o nedostacích týkajících se s. pplk. B. Molnára, 1962. Počátkem 60. let se „Leon“ přestěhoval do Londýna, kde jeho důležitost upadla, a po defekci jeho kontaktu zpravodaje ČTK Antonína Buzka („Klement“) v roce 1961 měla být spolupráce úplně přerušena. PACNER, Karel: *Československo ve zvláštních službách*, s. 561.

Spolupráce s jedním z nejcenějších agentů „Anna“ začala v dubnu 1956. Tehdy předsedu spolkového výboru pro odškodnění a člena branného výboru Spolkového sněmu Alfreda Frenzela v Klosterlechfeldu u Augsburgu navštívil jeho předválečný přítel Alfred Hoffmann (spolupracovník „Fred“) a pozval jej na schůzku do Vídně. Dne 27. dubna 1956 došlo v hotelu Münchner Hof k verbovce a podpisu závazku ke spolupráci. „Do Prahy začaly proudit cenné dokumenty: záznamy z porad SPD, charakteristiky kolegů z SPD a BHE, tajné dokumenty projednáváné na půdě parlamentních výborů, detailní plány západoněmeckého ministerstva obrany.“⁴⁰ Agent se prý ani nenamáhal pořizovat kopie a zapůjčoval dokumenty přímo v originále.⁴¹ Jak vzpomínal bývalý příslušník I. správy MV Václav Kvasnička – „Janovský“: „O Frenzelovi věděl v centrále čs. rozvědky málokdo. Byl nejprísněji utajovaným spolupracovníkem. V německo-rakouském operativním odboru se přesto mezi orgány šušovalo, že z Bonnu přicházejí do Prahy supertajné zprávy, které jdou okamžitě do Moskvy. Jejich hodnota je prý vysoká. Zasloučení tušili, že to může být někdo, kdo sedí přímo na prameni...“⁴²

Na jaře 1956 se mj. Motejlek – „Drábek“ podílel na řízení dvou důležitých operací organizovaných II. odborem I. správy MV ve Vídni. V prvním případě šlo o akci „Čedok“ – přípravu únosu, respektive zavraždění spolupracovníka americké zpravodajské služby Josefa Vicena.⁴³ Obdobně působil při ministrem Barákem ostře sledovaném připoutávání někdejšího příslušníka Ústredny štátnej bezpečnosti Imricha Suckého ke spolupráci (akce „Baran“), které také 13. září 1957 vyústilo v jeho únos.⁴⁴

⁴⁰ Srov. SÚA, fond 02/2, sv. 143, ar. j. 188 (11514/1957); A MV, fond A 2/1, inv. j. 1135.

⁴¹ BITTMAN, Ladislav: *Špionážní oprátky*, s. 48–49.

⁴² KVASNIČKA, Václav: *Droga zvaná špionáž*. Praha. Periskop 1994, s. 146–147.

⁴³ ŽÁČEK, Pavel: *Odluky osob*, s. 129; VICEN, Josef: *Vo víroch rokov, 1938–1988*. Bratislava. Lúč 1999, s. 227–232; Archiv ÚZSI, svazková agenda I. správy SNB, 20607 AS-1089.

⁴⁴ Tamtéž, 40894 AS-1893; STRÖBINGER, Rudolf: *Rudá zrada*. Olomouc.

Někdy v polovině října 1956 – během až dosud nejrozsáhlejší krize komunistického bloku – byl mjr. Motejlek/Molnár vyslán do Maďarska, kde zůstal jako šéf malé zpravodajské expozitury až do počátku prosince.⁴⁵ Oficiálně měl působit jako spojovací důstojník mezi Prahou a prosovětsky orientovanými maďarskými komunisty Jánoše Kádára. Neoficiálně byl spolu se svými podřízenými mjr. Ladislavem Křováčkem–Děkanem–„Nezval“ a kpt. Bohuslavem Fremrem – „Průškem“ přidělen k operativní skupině předsedy KGB gen. Ivana A. Serova. Mjr. Křováček–Děkan – „Nezval“ byl v průběhu mise určen za styčného důstojníka (později rezidenta) u ministerstva vnitra Ference Münnicha. Molnár prý později vyprávěl, jak s příslušníky sovětské Státní bezpečnosti vyslýchal západní novináře a snažil se s nimi některé zadržené cizince získat ke spolupráci. Za své služby při potlačování maďarského povstání měl později obdržet automatickou pistoli s osobním věnováním předsedy KGB.⁴⁶ Podle některých pramenů měla „rozvětvená zpravodajská činnost“ této dočasné rezidentury I. správy MV spočívat i v ofenzivním vysílání agentů do Rakouska, respektive organizování dopravy zbraní do Maďarska.⁴⁷

Votobia 1998, s. 61–64; KAPLAN, Karel: *Mocní a bezmocní*. Toronto. Sixty-Eight Publishers, Corp. 1989, s. 230.

⁴⁵ SÚA, GP ČSSR, sp. zn. FVg-I-2/70, protokol o výslechu svědka B. Molnára z 23.–24. 9. 1971.

⁴⁶ Změny ve vedení kontrarozvědky, in: Listy č. 3–4 (července 1977), s. 7; AUGUST, František – REES, David: *Red Star Over Prague*. Londýn. The Sherwood Press 1984, s. 57, 94; A MV, fond H-788-2 (ZV 117), přípis mjr. J. Trosky z 1. 12. 1962; КОЛПАКИДИ, А. И. – ПРОХОРОВ, Д. П.: *Внешняя разведка России*, s. 132. B. Molnár krátce služebně Maďarsko navštívil ještě asi dvakrát v roce 1957. Vůči orgánům správy Státní bezpečnosti Praha svůj pobyt v Maďarsku v roce 1956 vykazoval jako „rekreaci“. A MV, PS, změny a doplňky k dotazníku MNB, zaznamenáno npor. Zachem 24. 10. 1963 na základě pohovoru s pplk. Molnárem.

⁴⁷ MADRY, Jindřich: Reflexe maďarského povstání v jednání ústředních politických orgánů Československa. In: *Vojenská opatření Československa v souvislosti s maďarským povstáním 1956*. Praha. HÚ AČR 1994, s. 30; PACNER, Karel: *Československo ve zvláštních službách*, s. 517. Doprava zbraní podle Molnárova kolegy na postu zástupce náčelníka I. správy MV

Bez ohledu na Molnárovo vyhraněnou politickou orientaci, musela osobní zkušenost se sovětským způsobem potlačování protikomunistické revolty hrát nemalou roli v jeho dalším životním vývoji.

Nebylo divu, že plk. Miller v března 1957 svého zástupce mjr. Motejka hodnotil výtečně. „Úspěšně řídí úsek politické rozvědky, svými znalostmi a organizačními schopnostmi je příkladem v rozvědné práci u svých podřízených. Ve výchově orgánů plně uplatňuje zkušenosti, které získal v operativní práci na rezidentuře.“⁴⁸

Někdy v létě 1957 procházel Frenzel určitou psychickou krizí, způsobenou jeho dvojím životem. Na schůzce se svým řídicím orgánem v rakouském Bregenzu prý požádal o jed. Čs. důstojník reagoval zaranžováním schůzky s „šéfem“. O několik dní později se sešel s údajným „šéfem čs. zpravodajské služby“ – Bohumilem Molnárem, který ho svým vystupováním a argumentací uklidnil.⁴⁹ Mjr. Molnár musel „Annu“ převzít do řízení nejpozději 2. srpna 1957, kdy snad právě kvůli Frenzelovi předával v Salzburgu „Leona“ svému kolegovi. Přijel tam z Innsbrucku, ze schůzky s „Annou“, kde mj. svému agentovi předal „pravidelnou odměnu“ 3000 marek a výlohy ve výši 1000 šilinků „na ubytování sebe a řidiče jako vždy v minulosti“.⁵⁰ Tok tajných informací pokračoval během série dalších tajných schůzek v Salzburgu, Innsbrucku a jinde.⁵¹

prý byla pouze krytím pokusu o únos šéfredaktora vídeňského deníku Die Presse Fritze Moldena, bývalého zetě ředitele CIA Allana Dullese. Tamtéž, s. 619; GROSE, Peter: *Gentleman Spy. The Life of Allen Dulles*. Boston. Houghton Mifflin Company 1994, s. 349. Podpůrným důvodem k vyslání mjr. Molnára do Maďarska mohlo spíše být pokračování akcí jeho podřízených „Čedok“, případně „Baran“ a dalších.

⁴⁸ A MV, PS, návrh na zvýšení funkčního platu na 2800 korun z 21. 3. 1957.

⁴⁹ EDGAR, J. H. – ARMIN, R. J.: *Spionage in Deutschland*. Preetz/Holstein. Ernst Gerdes Verlag 1962, s. 153–154; HAGEN, Louis: *The Secret War for Europe*. New York. Stein and Day 1969, s. 109–110.

⁵⁰ A MV, PS, záznam k mému kádrovému materiálu, 28. 6. 1968. L. Bittman zjevně nesprávně uváděl Molnárovo převzetí „Anny“ do řízení až v dubnu 1958. BITTMAN, Ladislav: *Špionážní oprátky*, s. 49.

⁵¹ HAGEN, Louis: *The Secret War*, s. 110; M: Afera Frenzel. In: *Čechoslovák*, č. 46 (1960), s. 1.

Kromě rezidentury správy zahraničně-politické rozvědky v Rakousku organizovala agenturní pronikání do Spolkové republiky Německo také berlínská rezidentura. Desetičlenný tým rezidenta pplk. Kubíka – „Šubrt“ v květnu 1955 doplnil npor. Václav Kvasnička – „Janovský“, který o své rozvědné činnosti jako jeden z mála vydal svědectví. Mimořádná doba druhé poloviny padesátých let měla přinést i „mimořádné rozhodnutí“, které však neučinilo ministerstvo zahraničních věcí, nýbrž ministr vnitra Rudolf Barák. Stalo se tak prý z popudu „pružných orgánů čs. rozvědky“ – zástupce náčelníka I. správy MV mjr. Molnára a jeho podřízeného kpt. Michela. „V době, kdy se naše diplomatická služba striktně přidržovala toho, aby vlastní iniciativou nezavdala příčinu k závěrům Bonnu, že Československo má zájem o normalizaci vztahů se SRN navázáním diplomatických styků, přišel z Prahy pokyn posvěcený Barákem, aby členové berlínské rezidentury, pracující v diplomatických funkcích na Čs. vojenské misi v Západním Berlíně, využili všech možností k navazování kvalifikovaných kontaktů s poslanci Spolkového sněmu, s pracovníky západoberlínského Senátu. Pokyn to byl originální hned z několika důvodů: předně byl v rozporu s oficiální linií naší zahraniční politiky, vyznačující se zákopovou válkou s Bonnem, byl však v přímém rozporu s tím, co jsem jako úřadující šéf Čs. vojenské mise dostal od tehdejšího čs. ministra zahraničí Václava Davida...“

Npor. Kvasnička – „Janovský“ iniciativně kontaktoval šéfredaktora západoberlínského Kurieru, poslance Bundestagu – a budoucího spolkového ministra – Ernsta Lemmera. „K mému velkému překvapení mou návštěvu v redakci neodmítl...“ Proti všem pravidlům prý rozvědky pražskou centrálu I. správy MV o svém úmyslu navázat kontakt s poslancem CDU předem neinformoval. „Po schůzce šla však okamžitě do Prahy šifrovaná zpráva tlumočící dost podrobně i Lemmerovy názory. Obratem přišla odpověď: zajistit pravidelný styk a před každým kontaktem žádat o konkrétní úkoly k zaměření rozhovoru. O mém prvním styku s Lemmerem byl hned informován nejen náčelník rozvědky Miller a jeho zástupce Molnár alias Drábek, ale doslovné znění šifry putovalo i k Barákov...“ Do akce byl zapojen agenturní typ – a posléze zřejmě i důvěrný styk – berlínský dopisovatel Die Weltu s krycím jménem „Traven“. Podle Kvasničky se

z „případu Lemmer“ v pražské centrále správy zahraničně-politické rozvědky „rázem stal klíčový případ čs. špionáže...“

Lemmer se v roce 1957 stal ministrem pro celoněmecké otázky. Občasná komunikace s představiteli Čs. vojenské mise v Západním Berlíně pokračovala. Někdy v průběhu následujícího roku obdržel Kvasnička – „Janovský“ pokyn: z údajného pověření čs. vlády sdělit Lemmerovi, že „po dohodě se sovětskou stranou“ by mohl mít ambici „zaujmout ve sjednoceném Německu klíčovou úlohu za předpokladu, přistoupí-li na vědomý styk... a bude-li své výroky koordinovat s námi...“ Mladý rozvědkář se dostal do delikátní situace. „Stál jsem před finálním rozhovorem s Lemmerem..., který byl očividně jasným verbovacím pohovorem. Zvláštní situace – já, kterému tehdy bylo 28 let, jsem měl získávat ke spolupráci s Československem politického kmeta, ministra Adenauerovy vlády...“ Spolkovému ministru Lemmerovi se však během rozhovoru podařilo z „nastražené pasti“ uniknout. „O tom, jak velký význam přisuzovala tehdy čs. rozvědky – bezvýhradně podporovaná ministrem Barákem – případu Lemmer, svědčí fakt, že od počátku této finální kapitoly pobýval v Západním Berlíně zástupce šéfa čs. špionáže Bohuslav [!] Molnár alias Drábek a náčelník německo-rakouského operativního odboru Milan Mich[e] alias Mozr. Jejich úkolem bylo celou operaci řídit. Nakonec odcestovali s vědomím, že se někde stala chyba. Ale jaká a kde? Příliš se všechno uspěchalo nebo za to může objektivně nepříznivá politická atmosféra... Tím však celá záležitost nekončila. S ministrem jsem se stýkal dál...“⁵²

Z neznámého důvodu se Bohumír Motejlík až někdy na přelomu roku 1957/1958 rozhodl završit změnu svého jména. Dne 31. ledna 1958 povolil odbor pro vnitřní věci rady Obvodního národního výboru v Praze 1 změnu příjmení z Motejlík na Molnár. Rozhodnutí se týkalo i jeho manželky a dvou dětí. „Z povolené změny nevyplývá Vám žádný právní nárok proti některé rodině s příjmením *Molnár*. Zároveň se činí opatření, aby povolená změna příjmení byla vyznačena v příslušných matrikách.“ Definitivně tak zmizel úspěšný náčelník Motej-

⁵² KVASNIČKA, Václav: *Droga zvaná špionáž*. Periskop. Praha 1994, s. 33, 53–54, 64–65, 68, 70, 72.

lek a vynořila se osoba s novou identitou. Tentokrát se však změna identity netýkala pouze příslušníka rozvědky, navyklého působit pod krycími jmény, ale celé jeho rodiny.⁵³

V souvislosti se snahou o aktivizaci agenturně operativní činnosti ve Spojených státech byl vyslán dosavadní náčelník I. odboru mjr. Nacvalač – „Kubeš“ nejprve v únoru do legalizace a posléze v polovině července 1958 na post rezidenta v New Yorku (oficiálně od 1. října 1958 velvyslanecký rada Čs. stálé mise při OSN). V centrále se mezitím připravovaly údaje o vybraných typech; mjr. Molnár – „Drábek“ např. koncem dubna 1958 ministrowi Barákovi svým podpisem doporučil schválit rozpracování typu „Muškát“, bývalého příslušníka americké válečné zpravodajské služby Office of Strategic Services (OSS) českého původu.⁵⁴ V polovině září 1958 zástupce náčelníka I. správy MV mjr. Molnár – „Drábek“ schvaloval návrhy na rozpracování (a o šest měsíců později na získání jako agenta) typu „Davidka“, bývalého spolupracovníka B. Laušmana, kterého se původně IV. správa MV snažila v rámci akce „Morfium“ „přivézt“ zpět do ČSR.⁵⁵

V roce 1958 si začal mjr. Molnár zvyšovat svoji politickou kvalifikaci – nastoupil studium Večerní univerzity marxismu-leninismu, které ukončil v roce 1961.⁵⁶

Z popudu sovětských poradců měl náčelník plk. Miller rozhodnout na počátku roku 1959 o předání „Anny“ do řízení nelegální součásti

⁵³ A MV, PS, rozhodnutí odboru pro vnitřní věci rady ONV v Praze 1 z 31. 1. 1958. V kopii rodného listu – antedatovaného zřejmě k 25. 3. 1953 – je uvedeno, že jeho druhý syn se v březnu 1953 narodil Molnárovým (otec: Bohumír Molnár, roz. Molnár) již jako „Molnár“. Do zvláštního dotazníku dokonce 26. 2. 1962 vlastnoručně doplnil: „změna (jména) provedena v roce [19]55 ze služebních důvodů I. správy MV“. Tamtéž. F. August ji datoval také k roku 1955: „K překvapení svých příbuzných i spolupracovníků si nechal úředně změnit jméno z Motejlek na Molnár, tedy na jméno falešného diplomata, pod kterým pracoval v Rakousku.“ AUGUST, František – JAB: *Ve znamení temna*, s. 254.

⁵⁴ Archiv ÚZSI, svazková agenda I. S-SNB, 42343 AS-05575.

⁵⁵ Tamtéž, 11308/300.

⁵⁶ A MV, PS, vyhodnocení personálního spisu, npor. J. Zach, 25. 10. 1963.

I. správy MV. „Poradci věřili, že to bude nejenom rychlejší, ale také bezpečnější. Časté cesty do Rakouska, Švýcarska či Západního Berlína na schůzku s Molnárem vystavovaly Frenzela zbytečnému riziku.“ I přes určitou opozici politické rozvědky byl agent napojen na dva důstojníky s cizí identitou (nelegály) vysazené do Spolkové republiky Německo.⁵⁷ Předávací schůzka se konala 19. září 1959 – den po jeho šedesátých narozeninách – v restauraci „Das Goldene Dachel“ v Insbrucku. O měsíc později Franz Altmann (vlastním jménem mjr. Jindřich Augustin) kontaktoval „Annu“ přímo v Bundestagu.⁵⁸ Mjr. Molnár se i nadále – obvykle jednou za půl roku – s agentem scházel. Kromě finančního vyrovnání ho podporoval i po psychické stránce.⁵⁹

Zajímavou charakteristiku klíčového funkcionáře I. správy MV z roku 1959 podal v anglické verzi svých pamětí defektor Ladislav Bittman – „Brychta“. „Molnár náležel k elitě čs. rozvědné služby... Jeho profesionální úspěchy a osobní styky mu pomohly získat druhé nejvyšší místo ve službě, to znamená funkci zástupce náčelníka správy. Jeho jméno vyvolávalo respekt a zároveň obavu. Byl středně vysoký, jeho hlava hluboce seděla mezi širokými rameny, měl tvář řezníka, nebyl romantickou osobností. Nezískal rozsáhlé vzdělání, ale byl vybaven přirozenou inteligencí a kvalitami intrikáře schopného oklamat téměř kohokoliv a kdykoliv.“ Pocity z osobního setkání s cynickým funkcionářem I. správy MV zářmoval citát zakladatele Čeky F. E. Dzeržinského z plakátu na zdi kanceláře jeho nadřízeného: „Chladnou hlavu, planoucí srdce a naprosto čisté ruce.“⁶⁰

⁵⁷ BITTMAN, Ladislav: *Špionážní oprátky*, s. 49.

⁵⁸ HAGEN, Louis: *The Secret War for Europe*, s. 111–112.

⁵⁹ Agent „Anna“ se s příslušníky I. správy MV sešel na 39 agenturních schůzkách, z toho 22 s nelegály; vyinkasoval pouhých 25 500 marek a 6000 šilinků. V roce 1959 se např. měl Molnár s „Annou“ osobně sejít pětkrát. EDGAR, J. H. – ARMIN, R. J.: *Spionage in Deutschland*, s. 153–154.

⁶⁰ BITTMAN, Ladislav: *The Deception Game. Czechoslovak Intelligence in Soviet Political Warfare*. Syracuse University Research Corporation. Syracuse 1972, s. xiii – xiv. Anonymní pramen – zřejmě z řad po Pražském jaru propuštěných příslušníků rozvědky – uváděl, že Molnár ještě po XX. sjezdu KSSS přesvědčoval ministra R. Baráka o odůvodněnosti politických proce-

S ohledem na „dosavadní dobré pracovní výsledky“ navrhl plk. Miller ministru Barákovi mimořádně povýšit mjr. Molnára do hodnosti podplukovníka, což bylo k 1. červenci 1959 také realizováno.⁶¹ Úspěšný zástupce náčelníka správy po linii politické rozvědky si jistě nepředstavoval, že na dlouhé roky půjde o povýšení poslední.

Pplk. Molnár – „Drábek“ byl koncem července 1959 aktivně zapojen do organizování obranných opatření na rezidenturách I. správy MV v New Yorku a Washingtonu u příležitosti defekce rezidenta zpravodajské správy Generálního štábu mjr. Františka Tišlera.⁶² Stejně tak schvaloval verbování a řízení agentů z řad německých válečných zločinců, jako na podzim 1959 agenta „Fritze“, bývalého příslušníka Sicherheitsdienstu Maxe Rostocka (1912–1986).⁶³

Dne 25. listopadu 1959 signoval pplk. Molnár – „Drábek“ návrh III. odboru na provedení aktivního opatření proti šéfovi protikomunistické zpravodajské organizace ve Francii gen. Čeňku Kudláčkovi,

sů v ČSR. Autor tvrdil i některé obtížně ověřitelné údaje: „Ačkoliv Molnár ukončil jen dvě měšťanky a byl na štiřu s gramatikou, je znám svým spolupracovníkům jako člověk s přirozenou inteligencí a v práci se osvědčil jako schopný zpravodajský důstojník. Byl sice znám svou oddaností KGB, v soukromí však neskrýval, že mu spíše vyhovuje západní styl života a ze sovětského si dělal často posměšky. Jeho přátelé se domnívají, že se dal naverbovat do služeb KGB pro svou nejasnou činnost v Německu v době 2. světové války a pro svou touhu po moci. Je však o něm známo, že nenávidí pracovníky rozvědky s univerzitním vzděláním a že je antisemita...“ Změny ve vedení kontrarozvědky, s. 7.

⁶¹ A MV, PS, návrh na mimořádné povýšení do hodnosti podplukovníka, realizované KRMV č. 916/1959.

⁶² ŽÁČEK, Pavel: Na obě strany. Československé vojenské zpravodajství 50. až 80. let dvacátého století očima „krtky“. In: VOJTÁSEK, František – ŽÁČEK, Pavel: *Francouzský krtek. V první linii studené války*. Cheb. Svět křidel 2003, s. 198.

⁶³ PLACHÝ, Jiří: *Případ FRITZ. Válečný zločinec Max Rostock jako agent StB*. Sešity č. 5. Praha. ÚDV PČR 2002, s. 55. K úloze IV. odboru I. správy MV v těchto operacích srov. BITTMAN, Ladislav: *Špionážní oprátky*, s. 24–32.

jejímž cílem bylo podsunutí dezinformace o infiltraci jeho skupiny čs. rozvědkou.⁶⁴

Krátce předtím správa zahraničně-politické rozvědky naplánovala aktivní opatření „Panenka“ (též „Slánka“) zaměřené proti Radiu Svobodná Evropa (RFE) v Mnichově. V polovině listopadu 1959 předal referent rezidentury v rakouském Salzburgu npor. Jaroslav Němec – „Nekola“ svému „dobře postavenému“ spolupracovníkovi Ivanu Havlíkovi (1931–1994) s krycím jménem „Alex“ dvě slánky s atropinovou solí, s pokynem zaměnit je za slánky v jídelně RFE. Cílem akce bylo nejen atakovat trávící ústrojí několika zaměstnanců nenáviděné rozhlasové stanice, ale vyvolat také atmosféru obav a dokonce se i „pobavit“. Agent ze Svobodné Evropy však byl buď dvojítm agentem (dublerem) anebo se úkolu zalekl a vše vyhradil americkým bezpečnostním orgánům.⁶⁵ Vedení Svobodné Evropy a vrchní velitelství americké armády v Heidelbergu vydaly prohlášení, ve kterém jako organizátora označily pracovníka čs. generálního konzulátu v Salzburgu. „Jaroslav Němec byl veřejně odhalen jako travič a centrála okamžitě šifrovaným telegramem do Salzburgu požadovala, aby ho náčelník rezidentury přivezl okamžitě domů.“ Z npor. Němce – „Nekoly“ se stala persona non grata, a jelikož neměl diplomatickou imunitu, mohl být kdykoliv zatčen a vydán do Německa. Jak referent, tak náčelník rezidentury se však nacházeli v tyrolských Alpách, nesledovali prý média, a tak neměli představu o tom, co se stalo. Centrála rozvědky byla vážně znepokojena. Druhý muž I. správy MV pplk. Molnár se rozhodl osobně zasáhnout. Vyrazil do Rakouska, našel rozvědčíka v horách, umístil ho prý do kufru svého auta a převezl do Československa; npor. Němec – „Nekola“ se tak 10. prosince 1959 opět zařadil do stavu centrály. „Tiskové odhalení neúspěšné operace poškodilo čs. prestiž navzdory faktu, že mnichovský státní zástupce po ukončení svého vyšetřování řekl, že množství jedu nebylo takové, aby způsobilo vážnou

⁶⁴ Archiv ÚZSI, svazková agenda I. S-SNB, 10715.

⁶⁵ Srov. J. J. (JOSTEN, Josef): Jedem a slinou proti R.S.E. In: *Čechoslovák*, č. 48 (1959), s. 1.

škodu.“⁶⁶ Nepodařená akce ohrozila i dalšího agenta v Radiu Svobodná Evropa Oldřicha Lauřima (1920) s krycím jménem „Jáchym“, který se již na obdobné akci „Zápach“ v květnu 1958 podílel (dokonce s ním bylo rok předtím počítáno do operace „Borovice“ – destrukce části redakcí RSE).⁶⁷ V posledních dnech roku 1959 IV. odbor I. správy MV za pomoci východoněmeckého agenta „Horsta“ (Manfred D., nar. 1926) připravil Lauřimovo „stažení“ do ČSR i s celou rodinou, které ovšem spolupracovník odmítl.⁶⁸

I přes tuto blamáž, která byla mimochodem předzvěstí mnohem závažnějších *provalů*, navrhl náčelník I. správy MV v únoru 1960 vyznamenat pplk. Molnára medailí „Za zásluhy o obranu vlasti“. Rozkazem prezidenta republiky byla následně oceněna „dlouholetá obětavá a úspěšná práce“ ve službách ministerstva vnitra.⁶⁹

Zajímavě plk. Millera a pplk. Molnára po téměř čtyřiceti letech charakterizoval někdejší sekretář štábu náčelníka I. správy MV Jiří Ondráček, dosazený v letech 1956 až 1962 na rozvědku ministrem vnitra Rudolfem Barákem. Miller byl podle něj „puntičkář, žádnou velkou koncepci neměl... Soustřeďoval se na detaily a větší věci mu unikaly. Duší rozvědky byl Molnár...“ Ondráček měl opakovaně Baráka přemlouvat, aby ho jmenoval náčelníkem I. správy MV. „Ale on se mnou nesouhlasil.“⁷⁰

Pplk. Molnár měl důvěru sovětské rozvědky, o čemž svědčí i fakt, že řídil akci „Mornard“ – návrat Ramóna Mercadera, vraha Lva Troc-

⁶⁶ BITTMAN, Ladislav: *The Deception Game*, s. 11–12; Výpověď J. Frolíka před podvýborem Senátu Spojených států z 18. 11. 1975. In: VACHALOVSKÝ, Přemysl – BOK, John: *Špion vypovídá II.* J. W. Hill. Praha 2000, s. 72–73; FROLÍK, Josef: *Špion vypovídá.* Praha. Orbis 1990, s. 112–113; PACNER, Karel: *Československo ve zvláštních službách*, s. 540.

⁶⁷ POSPÍŠIL, Jan: Útěk z tábor č. XII. In: *Za svobodu a demokracii*, s. 220.

⁶⁸ Archiv ÚZSI, svazková agenda I. S-SNB, 40926 – AS-A-6281.

⁶⁹ A MV, PS, návrh na vyznamenání medailí „Za zásluhy o obranu vlasti“, 14. 2. 1960, schválený 24. 3. 1960 a realizovaný rozkazem prezidenta republiky č. 3/1960 z 30. 4. 1960. Podle vyhodnocení z 25. 10. 1963 měl být Molnár ještě v roce 1958 vyznamenán medailí „Za vynikající práci“.

⁷⁰ PACNER, Karel: *Československo ve zvláštních službách*, s. 45–452.

kého, z mexického vězení.⁷¹ Sovětská rozvědka, která se údajně obávala, aby její někdejší agent „Raymond“ nebyl po propuštění zabit ze msty trockisty, již v roce 1955 požádala své kolegy o pomoc. Na základě souhlasu politického byra ÚV KSČ bylo údajnému Belgičanovi Jacqusovi Mornardu Vandendreschedovi uděleno čs. občanství a vydán pas. Dne 6. května 1960 nasedl spolu se svým advokátem a dvěma čs. rozvědky do letadla a přes Havanu přiletěl do Prahy a později do Moskvy.⁷²

V polovině května 1960 náruživý kuřák pplk. Molnár, jehož pronásledovaly žlučnickové záchvaty v podstatě od nástupu do vysoké náčelnické funkce, zkolaboval. Po dobu více než tři měsíců byl v péči lékařů, absolvoval dokonce operaci. O síle jeho postavení svědčí fakt, že ho v Ústřední vojenské nemocnici „dost často“ navštěvoval jeho nadřízený plk. Miller.⁷³

Pravděpodobně ho informoval i o výsledcích porady vedení KGB s představiteli ministerstva vnitra, která se konala ve dnech 1. až 8. července 1960 v Moskvě. I. správa MV o necelý rok později v moskevskou dohodu hodnotila jako přínosnou, neboť usměrnila její zpravodajskou činnost na „boj proti hlavnímu nepříteli“, získávání informací a zjišťování „agresivních plánů nepřitele“ zaměřených proti zemím komunistického bloku, a „odhalování záměrů nepřitele vůči národně osvobozenckému a protikoloniálnímu hnutí“ v zemích třetího světa. Zároveň 1. hlavní správa KGB gen. Alexandra M. Sacharovského správě zahraničně-politické rozvědky stanovila hlavní objekty pro agenturně operativní rozpracování a infiltraci. Dohoda se

⁷¹ SÚA, GP ČSSR, FVg-I-2/70, protokol o výslechu svědka J. Millera z 8. 4. 1971.

⁷² A MV, fond A 2/2, inv. j. 511; ANDREW, Christopher – MITROCHIN, Vasilij: *Mitrochinův archiv. Neznámé špionážní operace KGB.* Praha. Accademia 2001, s. 105; КОБО, Хуан: Убийца Троцкого: палац или жертва? In: *Московские новости*, č. 12 (1989), s. 16; Trotzki's Mörder will nach Europa. In: *Die Welt*, 9. 5. 1960, s. 12; Sobotní poznámky I. Ducháčka (Čermáka) č. 529, *Hlas Ameriky*, 22. 5. 1960. Hoover Institution, Stanford. Ivo Duchacek, box 10, file Cermak/Duchacek, 1960.

⁷³ SÚA, GP ČSSR, FVg-I-2/70, protokol o výslechu svědka B. Molnára z 23.–24. 9. 1971.

stala se základním kamenem tématického plánu práce čs. rozvědky na rok 1961.⁷⁴

Černý den I. správy MV nastal 28. října 1960. Německé bezpečnostní orgány zatkly nelegály mjr. J. Augustina („Altmanna“) i jeho kolegu kpt. Vlastimila Flégla („Ernsta Langer“) a o dva dny později v Bundestagu i A. Frenzela. Jakmile o tom pražská centrála obdržela zprávu, svolal náčelník plk. Miller poradu, na kterou byla kromě sovětských poradců v čele s Fjodorem G. Černovem přizvána čs. rozvědná elita – zástupci náčelníka pplk. Molnár – „Drábek“, mjr. Jan Příhoda – „Pražský“, náčelník IV. odboru mjr. Michel – „Mozr“ a někteří další, včetně řídicího orgána „Anny“ v centrále kpt. Bittmana – „Brychty“, který o jejím průběhu zanechal svědectví. „Obvyklé úsměvy a přátelské fráze chyběly, atmosféra byla napjatá. Na koho se tento největší poválečný proval svezel?“ Plk. Miller zdůraznil, že je nutno okamžitě realizovat opatření k „lokalizaci“ provalu, včetně vyvození „nejpřísnějších důsledků“ z tohoto vážného neúspěchu. „Osud postavil věčně ustaraného Millera před další problém. Profesionálně neschopný Miller neudělal krok bez Černova nebo svého zástupce Molnára. Naprostá poslušnost straně a náhoda mu pomohly k závratné kariéře...“

Mjr. Michel – „Mozr“ ve svém vystoupení obvinil nelegální rozvědku z nedostatečné konspirace a následného odhalení agenta. Jisté řešení, jak prezentovat tuto profesionální prohru, měl navrhnout pplk. Molnár: „...myslím, že ve zprávě ministři bychom měli Frenzelův případ šířeji zhodnotit, rozumíte – politicky zhodnotit. Zatčení Anny je pro nás citelná ztráta, ale zase to není žádná katastrofa. Máme ve spolkovém sněmu i v SPD další lidi, dobré, prověřené agenty. Doufám, že jste si všimli, co píše západoněmecký tisk. Západní Německo je šokovaný, jak vysoko jsme pronikli. A to je pro nás dobrá reklama. Rozumíte, voni potřebují dostat lekci, že my tady nejsme nějaký bídíllové, voni z nás musí mít strach, musí mít respekt, musejí se jim klepat kolena. Jinak se s Němci nedá zacházet. Frenzelův případ jim ukazuje, že my na Východě víme o každém

⁷⁴ A MV, fond A 11, inv. j. 1313. Zpráva o plnění dohody o spolupráci mezi sovětskou a československou rozvědkou, mjr. Drábek, 24. 5. 1961.

jejich kroku, že jim koukáme do hrnce, ať se ho snaží přikrýt, jak chtějí. Frenzel je pro nás ztracen, ale my musíme myslet na budoucnost a nepropadat žádný panice. Musíme se na to dívat politicky, soudruzi, a z politického hlediska strach v západním Německu pracuje pro nás.“⁷⁵ Pragmatický Molnár sice nabídl vedení I. správy MV „záchranný pás“, ani tato „politická“ interpretace však do budoucna nezabránila zásadním personálním změnám ve vedení I. správy MV. Zvláště když tyto události v nejvyšším komunistickém vedení doprovázela složitá politická hra, která vyvrcholila až v pád ambiciózního náměstka předsedy vlády a ministra vnitra.⁷⁶

⁷⁵ BITTMAN, Ladislav: *Špionážní oprátky*, s. 46–47, 50–55. Podle pozdějších interpretací mohl pplk. Molnár odvádět pozornost i od své lehkomyšlnosti a namyšlenosti. Po provalu „Anny“ prý příslušníci vídeňské rezidentury potvrdili, že Molnárova agenturní schůzka s Frenzelem na jaře 1960 se konala pod kontrolou cizí sledovačky. PACNER, Karel: *Československo ve zvláštních službách*, s. 661. Jeden z Molnárových kolegů (a podřízených) ho charakterizoval jako sebejistého, silného, brutálního v komunikaci, se selským rozumem, absolutně konzervativního. Miller oproti němu prý k rozvědné práci neměl vztah, byl tím „pověřen“. V Molnárově sebejistotě viděl důvod odhalení Frenzela. Interview s Miloslavem Novákem-„Neradem“, prosinec 1996. Obdobně vzpomínal další bývalý příslušník I. S-MV: Molnár byl zásadový, schopný člověk, odborně na vyšší úrovni než Miller. Někdy to z pracovních důvodů mezi ním a podřízenými „zajiskřilo“. Interview s Antonínem Jurečkou – „Jindrou“, duben 1999.

⁷⁶ KAPLAN, Karel: *Mocní a bezmocní*, s. 229–232. I. správa MV se zjevně podílela na informační podpoře svého ministra; nasvědčuje tomu citace z Molnárova protokolu: „Větší vliv na jeho jednání... mohly mít informace, které R. Barák dostával asi od r. 1958 ze zahraničí [= SSSR], a které naznačovaly, že dojde ke střetům R. Baráka s některými ostatními členy předsednictva [ÚV KSČ], přičemž v těchto analýzách se přímo uvádělo, kdo bude stát na jeho straně a kdo proti němu. V uvedených informacích se nakonec předvídal politický pád R. Baráka a jeho prohra. Pozdější vývoj událostí v podstatě potvrdil tyto předpovědi. Domnívám se, že R. Barák musel těmito informacím přikládat určitou váhu, vzhledem k tomu, že se dalo usuzovat, že pocházejí z nejvyšších kruhů našeho politického a veřejného života.“ SÚA, GP ČSSR, FVg-I-2/70, protokol o výsledku svědka B. Molnára z 23.–24. 9. 1971. Svůj ambivalentní postoj k ministru vnitra měl Molnár

Další katastrofa na sebe nenechala dlouho čekat. V noci z 20. na 21. ledna 1961 zatkla švýcarská policie v Bernu náčelníka 11. odboru nelegální rozvědky pplk. Bohumila Petrlíka – „Bohuslava“, jeho podřízeného kpt. Vlastimila Glasera – „Beneše“ na schůzce společně s agentem nelegálem Ottou Schwarzenbergerem alias „Ottou Baltenspergerem“ (a o dva dny později i jeho ženu Evu, rozenou Frankovou).⁷⁷ Tento *proval* již neohrožoval pouze vedení I. správy MV. „V Praze začaly ihned kolovat zvěsti o možných agentech cizích služeb přímo na MV a ministerská mašinerie začala pracovat na plné obrátky...“ Krátce na to měl dát sovětský poradce Černov pplk. Molnárovi kopie protokolů švýcarské policie z výslechů obou zatčených příslušníků I. správy MV, které měla I. hlavní správa KGB získat z vlastních zdrojů. „Pražský pohled nebyl příliš pozitivní. Oba se nechovali statečně, spíše zbaběle a měkce.“⁷⁸

V polovině roku 1958 zahájila III. správa MV rozpracování akce „Bratři“, jejímž cílem bylo „provedení tajné odluhy“ Josefa Mašina na území ČSR a „jeho realizaci“. Gestor operace – politická kontrarozvědka – konzultovala své kroky se správou zahraničně-politické rozvědky. Dne 22. března 1961 tak pplk. Molnár – „Drábek“ odsouhlasil kontakt tajného spolupracovníka III. správy MV Oskara Černého – „Tomáše“ s J. Mašínem ve Spolkové republice Německo.⁷⁹

Někdy v dubnu či květnu 1961 byl náčelník I. správy MV plk. Miller vyslán na služební cestu do Mali budovat místní bezpečnostní složky a osobou zodpovědnou za chod čs. rozvědky se pochopitelně stal pplk. Molnár – „Drábek“.⁸⁰ Ten také nesl plnou odpovědnost za

vyjádřit na jednom z večírků v roce 1959 tehdy jistě kompromitujícím úda-
jem o někdejší Barákově členství v sociální demokracii. AUGUST, František – JAB: *Ve znamení temna*, s. 375.

⁷⁷ Das Urteil im Aarauer Ostspionageprozeß. In: Neue Zürcher Zeitung, 18. 4. 1962, s. 3; Die Skandal mit den tschechischen <Diplomaten>. In: *Die Weltwoche*, 4. 5. 1962, s. 11; Čím se v Praze nechlubí. In: *České slovo*, č. 5 (1962), s. 4.

⁷⁸ AUGUST, František – JAB: *Ve znamení temna*, s. 274–275.

⁷⁹ Archiv ÚZSI, svazková agenda I. S-SNB, 20781 AS 08895; KALOUS, Jan: Mašínové. In: *Za svobodu a demokracii*, s. 111.

⁸⁰ SÚA, GP ČSSR, FvG I-2/70, protokoly o výslechu svědka J. Millera z 7. 4. 1971 a obviněného R. Baráka z 7. 6. 1971.

zpracování podkladů k nadcházejícímu jednání se sovětským Výborem Státní bezpečnosti při Radě ministrů SSSR, který 24. května 1961 za I. správu MV postoupil zahraničnímu oddělení ministerstva vnitra. Zastupující náčelník správy zahraničně-politické rozvědky v tomto dokumentu přiznal, že díky událostem z konce předchozího roku bylo naplňování vzájemné dohody se sovětskou rozvědkou vážně narušeno neúspěchy v SRN a ve Švýcarsku. Dočasné přerušování zpravodajských aktivit v západní Evropě (a také v severní Americe) značně zredukovalo informační produkci až dosud velmi aktivních rezidentur v Rakousku, Německu a Francii. Přesto rozvědka pokračovala po všech liniích v přípravě a rozpracování typů do hlavních objektů, tak jak dohoda předpokládala.

Krátce před jednáním se sovětskou delegací došlo k personální obměně na postu ministra vnitra. Ambiciózního náměstka předsedy (místopředsedu) vlády Rudolfa Baráka, který 20. června 1960 opustil ministerskou funkci, nahradil o dva dny později Lubomír Štrougal.⁸¹ V průběhu přípravy k předání funkce ministra, povolal 19. června 1961 R. Barák do své kanceláře zastupujícího náčelníka pplk. Molnára – „Drábka“ a předal mu bez jakéhokoliv potvrzení 23 000 švýcarských franků a 3000 zlatých holandských guldenů.⁸² Bezprostředně „po návratu z Letné“ odevzdal Molnár valuty proti potvrzení vedoucímu finančního oddělení I. správy MV npor. Zdeňku Skálovi – „Orlickému“.⁸³ Tento akt – zvláště poté, když pplk. Molnár na problémy

⁸¹ SNÍTIL, Zdeněk a kol.: *Stručný přehled dějin SNB*. Praha. IX. správa FMV – VŠ SNB 1981, s. 86, 103. Podle jiného pramene L. Štrougal na ministerský post nastoupil až 23. 6. 1961. *Československé dějiny v datech*. Praha. Svoboda 1987, s. 613.

⁸² SÚA, GP ČSSR, Fvg-I-2/70, protokol o výslechu obviněného R. Baráka z 2. 6. 1971 (odvolání se na výslech svědka B. Drábka-Molnára z 8. 3. 1962).

⁸³ Tamtéž. Protokol o výslechu B. Molnára z 23.–24. 9. 1971. Když Molnára jako bývalého vysokého funkcionáře čs. rozvědky upozorňovali na jeho spoluzodpovědnost, uvedl následující: „R. Baráka jsem totiž poznal jako člověka, který velmi rád riskoval v mnoha věcech, což jsem měl možnost sledovat při uskutečňování některých věcí v cizině, jejichž provedení bylo spojeno s velkým rizikem. Je nutno uvážit i tehdejší postavení R. Baráka jako ministra vnitra a člena PB ÚV KSČ...“

s financemi upozornil nového ministra – odstartoval aféru, která skončila ustanovením zvláštní komise ÚV KSČ a posléze i Barákovým odsouzením a uvězněním.

Ještě 22. června 1961 se pplk. Molnár – „Drábek“ snažil posílit svou (a zjevně i Barákovu) pozici navržením mjr. Nacvalače – „Kubeše“ do funkce čtvrtého zástupce náčelníka I. správy MV. Newyorský rezident se právě v těchto dnech předčasně vracel po úspěšné operaci amerického Federálního úřadu pro vyšetřování (FBI) do ČSSR.⁸⁴ Formálně měl ve funkci nahradit mjr. Jana Pačilka – „Nováka“, zástupce náčelníka I. správy MV od 1. března 1961, odcházejícího „v nejbližší době“ (fakticky však až 1. září) do legalizace na ministerstvo zahraničních věcí. Přestože dokument neprošel kolegiem MV (a není ani zřejmé, zda byl konzultován na ÚV KSČ), Rudolf Barák návrh podepsal.⁸⁵

Dne 26. června 1961 do Prahy přiletěla delegace KGB v čele s Alexandrem N. Šeljepinem. Barák ještě svou agendu předával Štrougalovi, a tak se stalo, že se jednání se sovětskou Státní bezpečností v Praze na Opyši zúčastnili oba.⁸⁶ Po obecném zhodnocení politické i bezpečnostní situace v kabinetě nového ministra vnitra se účastníci rozdělili na kontrarozvědnou a rozvědnou skupinu. Kromě kontroly dosavadního plnění stávající dohody prezentoval zastupující náčelník I. správy MV pplk. Molnár – „Drábek“ některé náměty budoucí spolupráce.

Správa zahraničně-politické rozvědky procházela složitým obdobím. V roce 1959 byla zahájena redislokace rozvědných složek z objektu v Sadové, která do nástupu nového ministra vnitra Lubomíra Štrougala v červnu 1961 ještě nebyla ukončena. „Jako první

⁸⁴ HUSS, Pierre J. – CARPOZI, George: *Red Spies in the U. N.* New York. Coward-McCann Inc. 1965, s. 157–166; FROLÍK, Josef: *Špión vypovídá*, s. 148–154.

⁸⁵ A MV, personální spis M. Nacvalače. Návrh pplk. Drábka ministru vnitra R. Barákovi z 22. 6. 1961. Mjr. Nacvalač byl k 1. 7. 1961 pověřen funkcí zástupce náčelníka I. správy MV, kterou vykonával až do svého propuštění ze služebního poměru dne 31. 7. 1962.

⁸⁶ SÚA, GP ČSSR, Fvg-I-2/70, protokol o výsledku B. Molnára z 23.–24. 9. 1971.

útvár byla odloučena vědeckotechnická rozvědka, po ní následovala složka tzv. nelegálů a potom další složky, tj. útvár politické rozvědky, autopark, atd.“⁸⁷ Do srpna 1961 se politická rozvědka přestěhovala do nového objektu v centru Prahy („U Křížovníků“), který „předtím nebyl znám jako objekt ministerstva vnitra“.⁸⁸

Podle Molnárova svědectví se pro vedení I. správy MV nástupem nového ministra „ve služebním styku v podstatě nic nezměnilo“. Lubomír Štrougal docházel do objektu rozvědky častěji jeho předchůdce. „Pravidelná denní telefonická hlášení se po odchodu R. Baráka... předávala novému ministru dr. Štrougalovi, jemu také byly přinášeny veškeré služební spisy. U něho se konaly porady.“⁸⁹ Na dalším jednání v Moskvě konaném od 4. do 15. září 1961 již pplk. Molnár – „Drábek“ zřejmě nebyl. Aniž by to kdokoliv tušil, i pro náčelníka správy plk. Millera šlo o poslední oficiální vrcholový kontakt s vedením sovětské rozvědky a KGB.

Později Rudolf Barák o některých „Molnárových“ operacích uváděl, že o nich mnohdy politické byro ÚV KSČ předem nevědělo; a někdy kolektivní vedení komunistické strany nedostalo žádnou informaci ani dodatečně. „Šlo např. o akce: Laušman, Sucký, Horbanuk,⁹⁰ Mornard a další.“ Některé z těchto tajných akcí byly prý projednány pouze s prvním tajemníkem ÚV KSČ Antonínem Novotným. „Ale všechny byly vždy předem prokonzultovány s Moskvou. Řada akcí totiž byla organizována společně a na některých byl náš podíl menší a nebo šlo čistě o zájem přátel.“ Z těchto důvodů, vysvětloval R. Barák, nebylo možné informovat čs. stranické a státní orgány. „Naše rozvědka byla úzce a postupně čím dál více napojena na [rozvědku] sovětskou. Přátelé měli v těchto akcích svoje lidi, řada jejich orgánů pracuje ještě dnes pod naší vlajkou. Nebo se jim také jedna-

⁸⁷ SÚA, GP ČSSR, Fvg-I-2/70, protokol o výsledku svědka B. Molnára z 23.–24. 9. 1970.

⁸⁸ Tamtéž. Protokol o výsledku svědka J. Ondráčka z 23. 8. 1971.

⁸⁹ Tamtéž. Protokol o výsledku svědka B. Molnára z 23.–24. 9. 1970.

⁹⁰ Únos Nikifora Horbanjuka byl akcí kontrarozvědné II. správy MV; rozvědka se na jeho přípavách zřejmě podílela pouze okrajově. Srov. ŽÁČEK, Pavel: *Odluky osob*, s. 130.

lo o jejich nelegály, které jsme my jim v ČSSR získali a kteří pracují v hlavních státech NATO pro případ válečného konfliktu.“

Ve druhé polovině září 1961 se R. Barák při návratu z dovolené v SSSR v nějaké *dáče* pod Moskvou naposledy sešel s A. N. Šeljepinem. Kromě komentářů informací přicházejících z Prahy a postavení I. správy MV předseda KGB prohlásil: „Dobrá rozvědka je záležitost mnoha let, s tím se nedá lehkomyšlně manipulovat a musí se dodržovat kádrová kontinuita.“ Šeljepin tehdy Barákovi znovu připomínal, že je „rozehrána řada akcí, které se provádějí koordinovaně“ a řekl prý tehdy doslova: „váš proval je také náš proval“.⁹¹

Od jara 1961 se nad pplk. Molnárem vznášel stín. Poprvé bylo jeho jméno – jako „šéfa“ čs. tajné služby – veřejně prezentováno v průběhu procesu s Alfredem Frenzelem u Nejvyššího spolkového soudu v Karlsruhe, který čs. agenta 28. dubna 1961 odsoudil k patnácti letům vězení.⁹² Bezprostřední nebezpečí však znamenaly procesy, který vyvrcholily 11. srpna a především 23. listopadu 1961, neboť soud dospěl k názoru, že čs. nelegál mjr. Augustin – „Altman“ dostal 6 let vězení za svého nadřízeného Molnára.⁹³ Po téměř čtyřech letech pplk. Molnár doplatil na změnu svého jména.

Ministr vnitra Štrougal nečekal na vynesení rozsudku. Dne 22. listopadu 1961 odvolal plk. Millera, kterého ustanovil do funkce zástupce náčelníka hlavní správy tiskového dohledu MV, a na jeho místo určil dosavadního náčelníka krajské správy ministerstva vnitra Bratislava plk. Josefa Housku. Pplk. Molnár si vyměnil post s pplk. Jaroslavem Klímou, zástupcem náčelníka krajské správy MV Praha pro operativu.⁹⁴ V této funkci pod náčelníky pplk. Miroslavem Maškem a plk. Bohumilem Řihou vydržel až do srpna 1968.

⁹¹ SÚA, fond G. Husák, neinventarizováno, informace GP ČSSR JUDr. Jána Feješe z 10. 4. 1972.

⁹² R.: Pekař od letectva – poslancem a špiónem. In: *Čechoslovák*, č. 9 (1961), s. 1–2.

⁹³ EDGAR, J. H. – ARMIN, R. J.: *Spionage in Deutschland*, s. 160; Frenzelův kurýr odsouzen. In: *Čechoslovák*, č. 47 (1961), s. 2.

⁹⁴ Změna byla realizována kádrovým rozkazem MV č. 668/61. A MV, PS, záznam o průběhu služební doby příslušníka NB. V této souvislosti je zaji-

Pád obou funkcionářů z nejmocnějších i nejprestižnějších postů v celé Státní bezpečnosti – ba dokonce i ministerstvu vnitra – paradoxně přišel ve chvíli, kdy došlo ke stabilizaci agenturní sítě a nové aktivizaci operativní činnosti na Západ od čs. hranic i v rozvojovém světě. Vedení správy zahraničně-politické rozvedky konstatovalo, že situace se změnila i v komunikaci se sovětskými expoziturami ve světě. Operativní spolupráci se podařilo navázat mezi rezidenturami I. správy MV a I. hlavní správy KGB v New Yorku, Londýně, Paříži, Římě, Berlíně, Vídni, Ankaře, Dillí, Djakartě, Konakry a v Mexiku; ve Washingtonu, Káhiře a Bamaku k tomu mělo dojít v nejbližším termínu.⁹⁵ Čs. rozvědka tak vstoupila do nové etapy – nadále mohla být kontrolována nikoliv pouze poradci z centrály. Jeden z klíčových strůjců tohoto modelu řízení pplk. Molnár se však již dalšího „rozvíjení“ vzájemné spolupráce nezúčastnil.

Kromě zpravodajsko odborných konotací mělo odvolání dvou funkcionářů správy zahraničně-politické rozvedky také souvislosti politické. Na podzim 1961 vrcholil politický střet A. Novotného s R. Barákem, v němž byl vhodný každý argument (či dokonce „důkaz“) k oslabení protivníka.⁹⁶ Aby se ministr L. Štrougal dostal ke kompromitujícím údajům o finančních nesrovnalostech apod. z I. správy MV, musel se zbavit Millera i Molnára.⁹⁷ Tyto údaje a expertízy pak hrály svou roli při vyšet-

řování tvrzení R. Baráka z února 1972, v němž reflektoval situaci před červnem 1961: „...s náčelníkem Millerem se perspektivně počítalo, že přejde na jiné pracoviště, protože na nové úkoly nestačil. Byl stále kritizován, a to dokonce i poradci. Molnár sám pro neshody s Millerem žádal, aby mohl vyjet za hranice...“ SÚA, fond G. Husák, neinventarizováno, informace GP ČSSR J. Feješe z 10. 4. 1972.

⁹⁵ A MV, fond A 11, inv. j. 1313. Zpráva o plnění dohody o vzájemné spolupráci a koordinování akcí mezi československou a sovětskou rozvědkou, 29. 11. 1961; <http://www.coldwar.cz/rozved3.htm>.

⁹⁶ KAPLAN, Karel: *Mocní a bezmocní*, s. 230–232.

⁹⁷ F. August o J. Millerovi a B. Molnárovi – „Drábkovi“ v souvislosti s prosazováním sovětské kádrové politiky 8. oddělením ÚV KSČ napsal: „Oba byli samozřejmě výkonnými agenty KGB, ale byli příliš svázáni s Barákem a na Novotného příkaz musili jít. Nevystřídal je nikdo z rozvedky... KGB si nemohla vybrat v rozvědce samé, a tudíž sáhla pro rezervu v jiné složce MV.“ AUGUST, František – JAB: *Ve znamení temna*, s. 329.

řování a procesu s R. Barákem. Mezi příslušníky I. správy MV se posléze objevily informace o tom, že pplk. Molnár svoji další kariéru zabezpečil spoluprací při vyšetřování R. Baráka.⁹⁸

V listopadu 1961 se završila první třetina bezpečnostní kariéry pplk. Bohumíra Molnára, a to pádem do funkce zástupce náčelníka krajské správy ministerstva vnitra v Praze. Uběhlo téměř sedm dlouhých let, než opět nastala politická situace, která věrného komunistu a přívržence sovětského KGB opět vynesla do funkce.

Molnárova chvíle přišla 21. srpna 1968. V nočních hodinách krátce po začátku okupace měl ve své pracovně v Bartolomějské ulici přivítat důstojníky sovětské KGB.⁹⁹ Ráno pak vyslal skupinu podřízených s příslušníky KGB do budovy ústředního výboru KSČ vzít do „ochrany“ prvního tajemníka Alexandra Dubčeka a ostatní soudruhy.¹⁰⁰ Další příslušníci jeho útvaru dostali za úkol doprovázet sovětské orgány po Praze, případně internovat představitele reformního křídla KSČ jako například Čestmíra Císaře.¹⁰¹ I přes odvolání z funkce ministrem vnitra Josefem Pavlem vyklidil Molnár s příslušníky KGB svou kancelář až počátkem září 1968.¹⁰²

Po jednání s novým vedením ministerstva vnitra byl Molnár dočasně převelen a posléze ustanoven zástupcem náčelníka odboru aktivních opatření a dezinformací hlavní správy rozvědky. K 12. lednu 1970 se konečně vrátil do nomenklaturní funkce – stal se zástupcem náčelníka hlavní správy kontrarozvědky (II. správy), do jehož pravomoci nejprve spadal „boj“ proti rozvědkám a sledování ambasad kapitalistických států a posléze proti vnitřnímu nepříteli a tzv. zahraniční ideologické diverzi.

⁹⁸ Srov. BITTMAN, Ladislav: *The Deception Game*, s. xvii; Týž: *Špionážní oprátky*, s. 77.

⁹⁹ SÍGL, Miroslav: *Na vlně 490 metrů*. Naše vojsko. Praha 1990, s. 73.

¹⁰⁰ BENČÍK, A. – DOMAŇSKÝ, J.: *21. srpen 1968*. Tvorba. Praha 1990, s. 39; PAUER, Jan: *Praha 1968. Vpád Varšavské smlouvy*. Argo. Praha 2004, s. 195.

¹⁰¹ CÍSAŘ, Čestmír: *Člověk a politik. Kniha vzpomínek a úvah*. Praha 1998, s. 487–489.

¹⁰² *Sedm pražských dnů. 21.–27. srpen 1968. Dokumentace*. Academia. Praha 1990, s. 179.

Po vzniku správy kontrarozvědky pro ochranu ekonomiky v polovině roku 1974 se i přes nedostatečné vzdělání generálmajor Molnár stal jejím prvním náčelníkem; přestože byl v kádrových materiálech označován za perspektivního, nikdy již vyššího postu nedosáhl. Vzhledem k důvěře KGB i špiček komunistické strany rozhodl koncem roku 1979 ministr vnitra ČSSR Jaromír Obzina o jeho dalším setrvání ve službě. O tři roky později byl převeden do činných záloh a umístěn do funkce ředitele Správy sboru diplomatických služeb federálního ministerstva zahraničních věcí, odkud byl propuštěn v lednu 1984.¹⁰³ Generálmajor Molnár zemřel 19. října 1988, více než čtyři a půl roku po odchodu ze Státní bezpečnosti.

¹⁰³ AMV, personální spis B. Molnára.